AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 26.10.2022
COM(2022) 514 final

TUARASCÁIL ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA, CHUIG AN gCOMHAIRLE, CHUIG COISTE EACNAMAÍOCH AGUS SÓISIALTA NA hEORPA AGUS CHUIG COISTE NA RÉIGIÚN

Dlús a chur leis an aistriú i dtreo na haeráidneodrachta le haghaidh slándáil agus rathúnas na hEorpa

{SWD(2022) 343 final}

TREOCHTAÍ ASTAÍOCHTAÍ, BEARTAIS AGUS ÉACHTAÍ

Astaíochtaí gás ceaptha teasa agus gealltanais idirnáisiúnta an Aontais

Deimhníonn na tuarascálacha is déanaí ón bPainéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC)[1] go gcaithfear beart domhanda bunathraitheach a dhéanamh má táimid chun spriocanna Chomhaontú Pháras a bhaint amach, lena n-áirítear téamh domhanda a theorannú go mór faoi bhun 2°C agus iarrachtaí a dhéanamh é a theorannú go 1.5°C. Ní mór d'astaíochtaí gáis cheaptha teasa (GCT) a bheith ag teacht chun buaice sa tréimhse 2020-25 agus ansin titim thart ar 43% faoi bhun leibhéil 2019 faoi 2030 chun an méadú ar mheánteocht dhomhanda a choinneáil go 1.5°C faoi dheireadh an chéid seo. Faoi na beartais atá ann faoi láthair[2], níl an domhan ar an mbealach chun sprioc teochta Chomhaontú Pháras a bhaint amach. Chuirfeadh sé feabhas ar ár n-ionchas dá gcomhlíonfaí gach gealltanas nua a rinne tíortha roimh COP26 i nGlaschú, ach ní leor é sin go fóill[3].

In 2021, d'fhill astaíochtaí domhanda ar ais chuig na leibhéil a bhí ann roimh an phaindéim. Léiríonn réamhshonraí an Airmheáin Chomhpháirtigh Taighde [4]gur tháinig méadú 4.2% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa domhanda in 2021 go 52.9 billiún tonna de choibhéis CO_2 (CO_2-eq). Leibhéal é seo atá beagán os cionn astaíochtaí 2019, de réir mar a rinne an geilleagar domhanda teacht aniar ón bpaindéim. D'ardaigh astaíochtaí na hearnála cumhachta agus astaíochtaí dócháin tionsclaíocha eile go leibhéil níos mó ná roimh an phaindéim (+1.3% agus +2.1 % faoi seach, i gcomparáid le 2019),[5] mar thoradh ar úsáid mhéadaithe guail freisin, agus bhí astaíochtaí ó iompar agus foirgnimh níos ísle i gcónaí (-5.2% agus -3.7% faoi seach). Le bliain anuas bhuail tuilleadh iarmhairtí tubaisteacha sinn a bhaineann le téamh na haeráide, rud a threisigh an rabhadh ó eolaithe.

Chun téamh domhanda a theorannú ní mór do gach tír agus do gach earnáil gníomh a dhéanamh gan fasach. Chun astaíochtaí glan-nialasacha a bhaint amach faoi 2050,[6] ní mór dúinn astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú ar bhealach tapa, domhain agus leanúnach, agus cur le cumas an phláinéid carbón a ionsú trí réitigh atá bunaithe ar an dúlra agus trí theicneolaíochtaí bainte carbóin. Neartaíonn torthaí IPCC diongbháilteacht an Aontais maidir le bheith neodrach agus athléimneach ó thaobh na haeráide de faoi 2050. Is príomhchuspóirí iad seo atá leagtha amach sa Dlí Aeráide Eorpach faoin am seo.

Faoin UNFCCC (Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide), gheall an tAontas Eorpach agus a Bhallstáit sprioc chomhpháirteach ar fud an gheilleagair a bhaint amach chun GCTanna a laghdú faoi 20 % i gcomparáid le leibhéil 1990 faoi 2020 ('gealltanas Cancun'). Mar a leagadh amach i dtíolacthaí fardail gás ceaptha teasa 2022 an Aontais,[7] rinne an tAontas an sprioc sin a shárú go mór, ionas gur chomhlíon a Bhallstáit agus an Ríocht

[1]In 2021 agus 2022, d'eisigh an IPCC tuarascálacha a chuir trí ghrúpa oibre ar fáil don Séú Tuarascáil Measúnaithe - an tuarascáil Bonn Eolaíochta Fisiciúla (Grúpa Oibre I) i mí Lúnasa 2021, an tuarascáil ar thionchair, oiriúnú agus leochaileacht (Grúpa Oibre II) i mí Feabhra 2022 agus an tuarascáil ar mhaolú athraithe aeráide (An Grúpa Oibre 3) i mí Aibreáin 2022.

[2] Grúpa Oibre IPCC 3: Maolú ar an Athrú Aeráide (2022), maidir le hiarrachtaí maolaithe atá ag teacht le beartais náisiúnta a cuireadh i bhfeidhm faoi dheireadh 2020.

[3] Tugann na hanailísí eolaíocha is déanaí le fios go leanfaidh teochtaí ar fud limistéir talún na hEorpa ag méadú ar feadh an chéid seo ag ráta níos airde ná an meán domhanda (LEE: Teocht dhomhanda agus Eorpach)

[4]https://edgar.jrc.ec.europa.eu/dataset_ghg70

[5]https://www.iea.org/news/global-co2-emissions-rebounded-to-their-highest level-in-history-in-2021

[6] Ciallaíonn astaíochtaí glan-nialasacha cothromaíocht a bhaint amach idir astaíochtaí antrapaigineacha ag foinsí gás ceaptha teasa agus aistriú trí linnte, chun go ndéantar na hastaíochtaí gás ceaptha teasa iarmharacha go léir a théann isteach san atmaisféar a fhritháireamh le haistrithe ón atmaisféar arna spreagadh ag an duine, rud a fhágann go bhfuil astaíochtaí glan-nialasacha ann.

[7] https://unfccc.int/sites/default/files/resource/European%20Union-BR4_C_2019_8832_and_SWD_2019_432_2.pdf

Aontaithe a n-oibleagáidí maidir le laghdú astaíochtaí faoin gCoinbhinsiún freisin[8]. Tháinig laghdú 34 % in AE27 + RA ar líon iomlán na n-astaíochtaí gás ceaptha teasa, gan úsáid talún, athrú ar úsáid talún agus foraoiseacht (LULUCF) san áireamh, agus eitlíocht idirnáisiúnta san áireamh, i gcomparáid le 1990 (nó 32 % gan an Ríocht Aontaithe). Is laghdú 1.94 billiún tonna CO2-eq é seo faoi 2020 (nó 1.55 GtCO2-eq gan an Ríocht Aontaithe[9]). Bhain an tAontas agus na Ballstáit a sprioc amach le chéile trí Phacáiste Aeráide agus Fuinnimh 2020 an Aontais a chur chun feidhme.

Léiríonn sonraí sealadacha, áfach, gur tháinig méadú 4.8% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa intíre an Aontais, gan eitlíocht idirnáisiúnta san áireamh, in 2021 i gcomparáid lena leibhéal an-íseal le linn na paindéimein 2020, cé gur fhan siad faoi leibhéal na bliana 2019 i.e. -4.0 %)[10]. Tháinig méadú 6.6 % ar astaíochtaí ó shuiteálacha do-aistrithe atá clúdaithe ag Córas Trádála Astaíochtaí an Aontais (CTA) agus méadú 3.5% ar astaíochtaí neamh-CTA, faoi thionchar an téarnaimh ón bpaindéim. Maidir le gach príomhearnáil agus gáis, seachas foirgnimh, táthar ag súil go bhfanfaidh na hastaíochtaí faoi bhun na leibhéal réamh-phaindéime, ag leanúint leis an treocht síos, ar an iomlán, atá ann le 30 bliain anuas (Fíor 1). Mar sin féin, ní léir ó shonraí sealadacha na bliana 2021 maidir le hastaíochtaí a bhaint ó LULUCF aon aisiompú ar an treocht síos atá ann le déanaí agus atá ina ábhar imní. Bhí tionchar soiléir ag an mborradh gan fasach faoi phraghsanna gáis sa dara leath de 2021 ar astaíochtaí ó ghiniúint leictreachais mar thoradh ar athrú sealadach ó ghás go breosla guail (Bosca 1).

Fíor 1: Astaíochtaí gás ceaptha teasa intíre AE-27 de réir earnála (2019 -2021)[11]

[8] Bhí an Ríocht Aontaithe mar chuid de chomhsprioc an Aontais 2020 i gcomhar le 27 mBallstát an Aontais.

[9] Tá astaíochtaí agus aistrithe gás ceaptha teasa le haghaidh 1990 -2020 bunaithe ar tháblaí CRF a chuir Ballstáit an Aontais faoi bhráid UNFCCC faoin 27 Bealtaine 2022 ina dtíolacthaí fardail faoi Rialachán (AE) Uimh. 525/2013. D'fhéadfadh sé go n-athrófaí na figiúirí tar éis ath-thíolacthaí mar thoradh ar athbhreithnithe a dhéanfar níos déanaí.

[10] Tá figiúirí glan-astaíochtaí GCT le haghaidh 2021 bunaithe ar neasfhardail GCT a cuireadh isteach faoi Rialachán (AE) 2018/1999.

[11] An Ghníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil' (GEC): 2022 Fardal GCT agus neasfhardal GCT an Aontais le haghaidh 2021 bunaithe ar ar chuir na Ballstáit isteach. Nótaí: Nótaí: (1) Tagraíonn earnáil an fhuinnimh do tháirgeadh leictreachais agus teasa agus do scagadh peitriliam. (2) Folaíonn tionscal dóchán breosla i dtionscal i ndéantúsaíocht agus i dtógáil chomh maith le hastaíochtaí i bpróisis thionsclaíocha agus úsáid táirgí. (3) Folaíonn foirgnimh astaíochtaí ó úsáid fuinnimh i bhfoirgnimh chónaithe agus i bhfoirgnimh threasacha, agus úsáid fuinnimh in earnálacha na talmhaíochta agus an iascaigh.

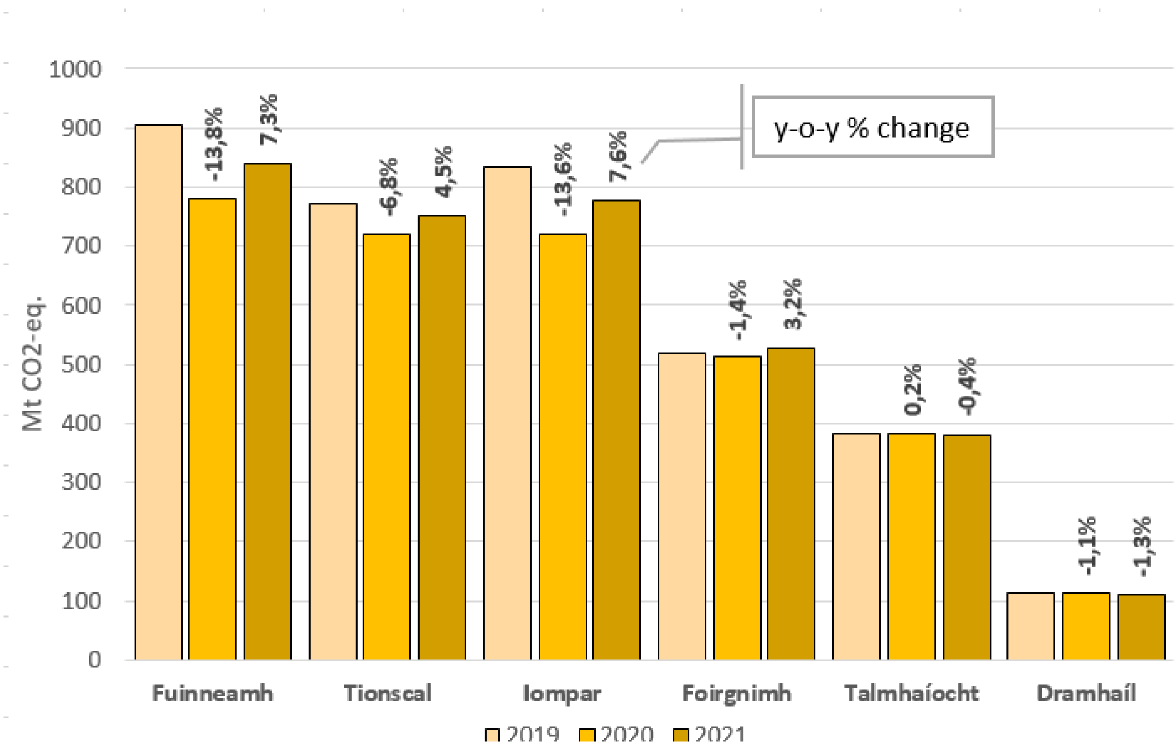

Tháinig laghdú - 6.1 gCO_2-eq/EUR ar dhéine astaíochta GCT an gheilleagair, is é sin, an cóimheas idir astaíochtaí agus OTI, i gcomparáid le 2020. Ar an iomlán, bhí glanastaíochtaí intíre an Aontais in 2021, lena n-áirítear LULUCF, 30% níos ísle ná leibhéil na bliana 1990, i gcomhréir, isteach 's amach, leis an gconair chun sprioc laghdaithe 55% an Aontais a bhaint amach faoi 2030. Mar sin féin, ní mór luas an laghdaithe a mhéadú go suntasach (Fíor 2). In 2021 chuir an Coimisiún Eorpach pacáiste tograí i láthair chun beartais a choigeartú ionas gur féidir leo cuspóirí nuashonraithe an Aontais maidir leis an aeráid a bhaint amach.

Fíor 2: Astaíochtaí gás ceaptha teasa intíre AE-27 (lena n-áirítear LULUCF)[12]

[12] Bunaithe ar fhardal GCT 2022 agus ar neasfhardal GCT an Aontais le haghaidh 2021, bunaithe ar thíolacthaí ó na Ballstáit, seachas buncair idirnáisiúnta. Tá conair líneach glan-nialasach faoi 2050 ag teacht le sprioc an Aontais laghdú astaíochtaí -55% a bhaint amach faoi 2030.

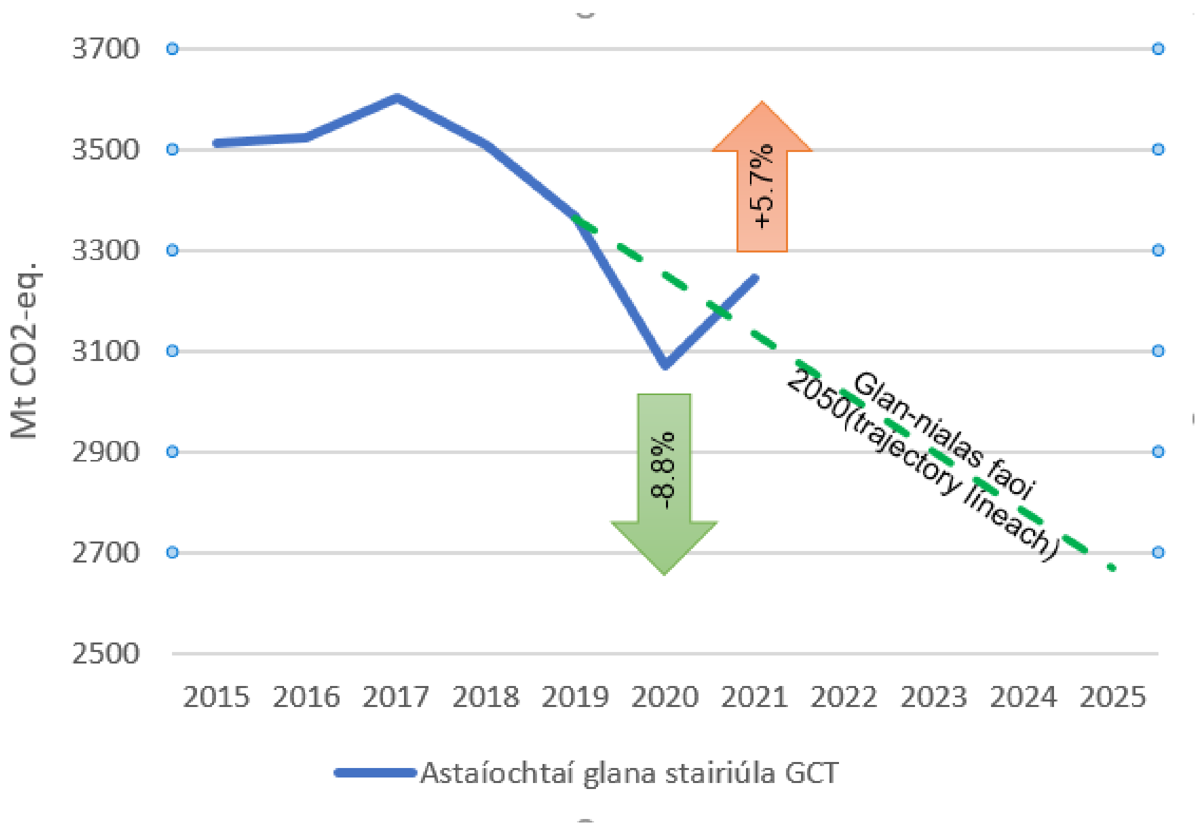

San Aontas, ghin astaíochtaí fíoraithe ó oibreoirí aerárthaí 26.87 milliún tona CO_2 in 2021, 8.7 % níos airde ná an 24.71 milliún tonna a tuairiscíodh in 2020, ach fós 61 % níos ísle ná an 68.2 milliún tonna CO_2 in 2019, roimh an bpaindéim. Ó 2021 i leith, ní chlúdaíonn CTA AE (Scéim an Aontais i ndáil le Trádáil Astaíochtaí) eitiltí ón Ríocht Aontaithe a thuilleadh. Gan iad seo san áireamh, tháinig méadú thart ar 30% ar astuithe CTA ón eitlíocht i gcomparáid le 2020 agus tháinig laghdú 50 % orthu i gcomparáid le 2019.[13]

Is astaíre suntasach CO_2 é an t-iompar muirí, a ghineann thart ar 3-4 % d'astaíochtaí iomlána CO_2 san Aontas Eorpach. In 2021, thuairiscigh cuideachtaí loingseoireachta laghdú ar astaíochtaí ó ghníomhaíochtaí iompair a bhain leis an Aontas Eorpach ó na blianta roimh an phaindéim mar gheall ar tharraingt siar na Ríochta Aontaithe ón Aontas Eorpach.

Bosca 1: Tionchar an mhéadaithe ar phraghsanna gáis in 2021 ar astaíochtaí gás ceaptha teasa

In 2021, shroich meánphraghsanna mórdhíola gáis EUR 49/MWh (Meigeavata san uair) - an luach is airde riamh, agus bhí na buaiceanna laethúla chomh hard le EUR 183/MWh. I gcomparáid leis sin, bhí na praghsanna gáis ag dul idir EUR 15 agus 25/MWh idir 2010 agus 2019, agus tháinig siad aniar go tapa go leibhéil cosúil leis sin ó EUR 3 -4/MWh i mBealtaine 2020, leibhéil nach raibh a leithéid riamh ann. Bhí roinnt teagmhas comhthráthach ina gcúis leis an mborradh ar phraghsanna, lena n-áirítear aimsir fhuar i dtús na bliana, leibhéal stórála AE faoi bhun an mheáin shéasúraigh, gan mórán gaoithe agus gréine a bheith ar fáil i rith an tsamhraidh agus méadú ar an teannas geopholaitiúil ar theorainneacha an Aontais. Mar thoradh ar phraghas ard ar ghás tharla athrú suntasach gáis-go -gual agus gáis-go-lignít i gcóras cumhachta an Aontais, agus mhéadaigh gléasraí cumhachta guail agus ligníte uaireanta reatha agus laghdaíodh ar uaireanta gléasraí gásbhreoslaithe. I gcomparáid le 2020, tháinig méadú +68 TWh ar ghiniúint trí ghual agus lignít - níos mó ná leath den mhéadú táirgeachta iomlán (+118 TWh),[(a)] agus tháinig laghdú ar ghiniúint trí ghás (-16 TWh). Gineadh an chuid eile den ardú táirgeachta breise ó fhoinsí in-athnuaite agus núicléach (+65 TWh), in ainneoin táirgeadh gaoithe níos ísle ar an gcladach.

[13] Is astaíochtaí neamh-CO_2 iad dhá thrian de thionchar na heitlíochta ó thaobh na haeráide de., thosaigh comhreachtóirí ar iad seo a mheas sna díospóireachtaí 'Fit for 55 ', chun monatóireacht agus maolú a dhéanamh ar na truailleáin ghearrshaolacha seo.

Mar thoradh ar an athrú ó ghás go gual agus gás go lignít sháraigh astaíochtaí CO_2 ón gcóras cumhachta leibhéil na bliana 2020 in 2021 (+8.3%). Mar sin féin, bhí astaíochtaí , CO_2 san earnáil in 2021 fós 7.3% níos ísle ná mar a bhí in 2019[b] (Fíor 3), tar éis dícharbónú fadtéarmach forásach a bheith déanta ar chóras cumhachta an Aontais.[c]

Fíor 3 - Leictreachas arna ghiniúint ag gual, lignít agus gás agus astaíochtaí CO_2 den chóras cumhachta, 2019-2021[d].

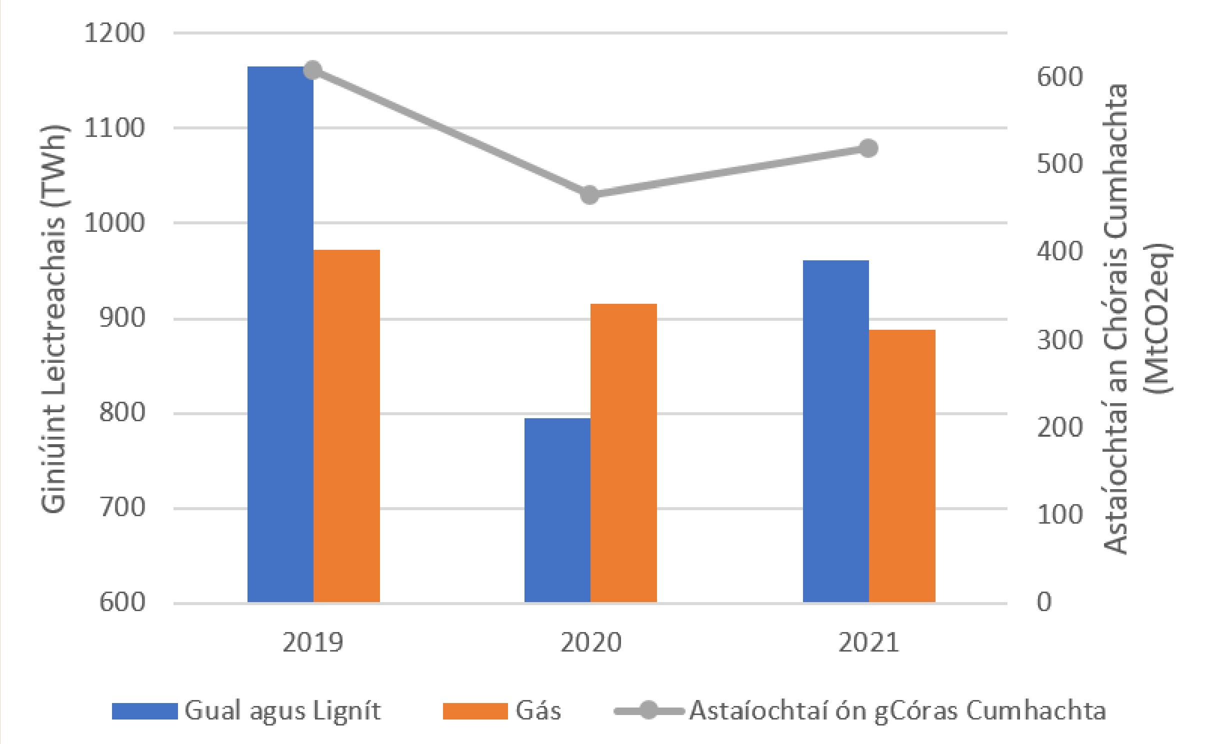

In 2022, bhí praghsanna gáis thar a bheith ard ann i gcónaí. Chuir ionradh na Rúise ar an Úcráin le neamhchinnteacht maidir le praghsanna an-arda. Agus an méid seo á scríobh, níl súil ag an margadh go bhfilltear go dtí leibhéil praghais mar a bhí siad san am atá thart sa ghearrthéarma.

Is é is aidhm don phacáiste 'Oiriúnach do 55' mar aon le plean REPowerEU[e] spleáchas an Aontais ar allmhairí breoslaí iontaise a laghdú agus sprioc aeráide 2030 a bhaint amach trí rolladh amach fuinnimh in-athnuaite a luathú, soláthairtí a éagsúlú, agus éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú go suntasach. Ba cheart go seachnófaí sócmhainní sáinnithe amach anseo le hinfheistíocht chun soláthairtí a éagsúlú.

An Coimisiún Eorpach, Tuarascáil Ráithiúil ar mhargadh an leictreachais, Imleabhar 14 (ag clúdach an ceathrú cuid de 2021). Fíor 18.
https://ec.europa.eu/clima/news-your-voice/news/emissions-trading-greenhouse-gas-emissions-73-2021-compared-2020-2022-04-25_ga
Treochtaí astaíochtaí in AE-27 don earnáil IPCC 1.A.1.a – Táirgeadh Leictreachais agus Teasa Poiblí ag amharcóir sonraí gáis ceaptha teasa LEE https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer.
Do 2019 -2020, comhfhreagraíonn luachanna astaíochtaí CO_2 d'earnáil IPCC 1.A.1.a. Maidir le luach na bliana 2021 glactar leis an treocht chéanna agus atá ag astaíochtaí Loga Idirbheart an Aontais Eorpaigh le haghaidh na n-earnálacha comhfhreagracha.
COM/2022/230.

Dul chun cinn maidir le gníomhú ar son na haeráide san Aontas Eorpach

Tá dul chun cinn suntasach déanta ag an Aontas faoin g**Comhaontú Glas don Eoraip**, an treoirphlean d'aistriú glas agus cuimsitheach.

Scríobhann **an Dlí Aeráide Eorpach**,[14] atá i bhfeidhm ó mhí Iúil 2021, ina dhlíspriocanna AE chun bheith neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050 agus chun astaíochtaí GCT a laghdú faoi 55% ar a laghad faoi 2030 i gcomparáid le 1990, an gealltanas a thug an tAontas agus a Bhallstáit faoi Chomhaontú Pháras.

[14] Rialachán (AE) 2021/1119 ('Dlí Aeráide na hEorpa'), IO L 243, 9.7.2021, lch. 1.

In 2021, mhol an Coimisiún **maidir leis an aeráid agus leis an bhfuinneamh** chun a chinntiú go mbeadh creat beartais an Aontais oiriúnach chun sprioc aeráide níos airde an Aontais do 2030 a bhaint amach. Tá na tograí á gcaibidliú ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle. Rinneadh dul chun cinn i mbliana ar fhorálacha eile de Dhlí Aeráide na hEorpa. Ceapadh **Bord Comhairleach Eolaíoch** na hEorpa um Athrú Aeráide in 2022, chun comhairle eolaíoch neamhspleách a chur ar fáil maidir le bearta agus spriocanna aeráide an Aontais. Ghlac an Coimisiún **treoir maidir le díonadh ó thaobh na haeráide de**[15] agus nuashonraigh sé a ionstraimí do rialáil níos fearr chun[16] a chinntiú go nglacfaidh sé an cur chuige céanna agus measúnú á dhéanamh aige ar cibé an bhfuil dréachtbhearta comhsheasmhach le neodracht aeráide agus le dul chun cinn maidir le hoiriúnú, mar atá leagtha amach sa Dlí Aeráide.
Tá gá le hinfheistíochtaí substaintiúla san aistriú chuig neodracht aeráide agus athléimneacht aeráide.
In 2021, thíolaic na Ballstáit a bpleananna **téarnaimh agus athléimneachta (RRPanna)** chun a ngeilleagair a atógáil tar éis na paindéime. Maidir leis na 26 RRPanna arna nglacadh faoi lár mhí Mheán Fómhair 2022, tá 40% den chaiteachas iomlán atá beartaithe curtha in áirithe d'infheistíochtaí aeráide, os cionn na hoibleagáide 37% atá socraithe ag an Rialachán RRF (féach Caibidil 6)[17].
I mí na Bealtaine 2022, mhol an Coimisiún a Phlean **REPowerEU[18]** mar fhreagairt ar chur isteach ar an margadh fuinnimh de bharr ionradh na Rúise ar an Úcráin. Measann an plean go bhfuil gá le EUR 210 billiún d'infheistíochtaí breise in éifeachtúlacht fuinnimh, i mbonneagar fuinnimh agus i bhfuinneamh in-athnuaite ionas go bhféadfadh an tAontas a úsáid breosla iontaise a laghdú agus allmhairí gáis na Rúise a laghdú faoi dhá thrian idir seo agus 2027. Moltar bearta inti chun astaíochtaí agus costais fuinnimh a laghdú do thomhaltóirí agus don tionscal, lena n-áirítear an sprioc éifeachtúlachta fuinnimh do 2030 a mhéadú go 13% agus sciar na bhfoinsí in-athnuaite fuinnimh i dtomhaltas fuinnimh an Aontais a mhéadú ó 22.1% in 2020 go 45% in 2030, os cionn na sprice 40% sa togra 'Oiriúnach do 55 '[19]. D'fhéadfadh an tAontas Eorpach beagnach EUR 100 billiún a shábháil in aghaidh na bliana ar allmhairí breoslaí iontaise na Rúise.
Beidh EUR 225 billiún eile sa tSaoráid um Théarnamh agus Athléimneacht (RRF) ar fáil le haghaidh gníomhaíochta faoi REPowerEU. Moltar sa phlean seo EUR 20 billiún breise de dheontais ó liúntais a dhíol ó Chúlchiste Cobhsaíochta Margaidh an CTA AE chun maoiniú a mhéadú faoin RRF. Chomh maith leis sin, d'fhéadfadh na Ballstáit cistí áirithe de chuid an Aontais a atreorú i dtreo cuspóirí REPowerEU. Tá níos mó airgid ná riamh á chur isteach i dtionscadail aeráide. Tá 30% ar a laghad de bhuiséad an Aontais do 2021-2027 – an sciar is mó riamh - agus de NextGenerationEU leithdháilte ar ghníomhú ar son na haeráide (suas ó 20% in 2014 -2020) (féach Caibidil 6).
I mí Iúil, ghlac an Coimisiún an Teachtaireacht um fuinneamh a shábháil le haghaidh geimhridh shábháilte,[20] lena n-áirítear plean um laghdú ar éileamh ar ghás agus togra le

[15] Fógra ón gCoimisiún lena dtugtar treoir theicniúil maidir le bonneagar a dhíonadh ó thaobh na haeráide de sa tréimhse 2021-2027 (2021/C 373/01, IO C 373, 16.9.2021, lch. 1), lena gcuirtear Airteagal 5(5) de Dhlí Aeráide na hEorpa chun feidhme.

[16] Teachtaireacht ón gCoimisiún – Rialáil Níos Fearr: Ag teacht le chéile chun dlíthe níos fearr, treoirlínte rialála níos fearr, agus bosca uirlisí rialála níos fearr a dhéanamh ó mhí na Samhna 2021.

[17] I gcomhréir leis na coinníollacha atá sna hiarscríbhinní a ghabhann leis na cinntí cur chun feidhme ón gComhairle lena bhformheastar RRPanna náisiúnta.

[18] COM/2022/230 final; COM/2022/240 final.

[19] Treoir 2009/28/CE.

[20] COM(2022) 360 final.

haghaidh rialachán maidir le bearta comhordaithe chun an t-éileamh ar ghás a laghdú[21]. Tá bearta á ndéanamh ag na Ballstáit chun a n-ídiú fuinnimh a laghdú.
Faoin Straitéis um Shoghluaisteacht Inbhuanaithe agus Chliste, mhol an **Coimisiún i mbliana creat nua AE** maidir le Soghluaisteacht Uirbeach agus plean gníomhaíochta chun trácht iarnróid fadraoin agus trasteorann a mhéadú, rud a fhágann go mbeidh taisteal iarnróid níos tarraingtí do phaisinéirí.

Infheistiú sa nuálaíocht

Leis an g**Ciste Nuálaíochta CTA**, leantar de thacaíocht a chur ar fáil do thionscal an Aontais, de theicneolaíochtaí ceannródaíocha a fhorbairt agus de nuálaíocht i hidrigin in-athnuaite agus i réitigh theicneolaíochta glaine eile a mhéadú. Ón gcéad bhabhta, tá méadú breis is 50% tagtha ar na cistí atá ar fáil, rud a chuireann go mór le dícharbónú an tionscail san Aontas, agus a chomhlánaíonn ionstraimí amhail Fís Eorpach (féach Caibidil 6).

níos mó caipitil phríobháidigh a shlógadh san airgeadas glas

Tá an Coimisiún ag obair chun rialacha margaidh caipitil a ailíniú le cuspóirí aeráide, lena n-áirítear an straitéis athnuaite airgeadais inbhuanaithe a chur chun feidhme[22]. Mhol an Coimisiún Treoir um Thuairisciú Inbhuanaitheachta Corparáidí[23] le haghaidh faisnéise inchomparáide a bhaineann leis an aeráid, Treoir um Dhícheall Cuí maidir le hInbhuanaitheacht Chorparáideach[24], [25]agus leasuithe spriocdhírithe ar rialacha baincéireachta[26] agus árachais an Aontais lena chinntiú go gcomhtháthaíonn siad rioscaí aeráide ina mbainistíocht agus ina n-oibríochtaí.
Mhol an Coimisiún caitheamh go sonrach le gníomhaíochtaí áirithe fuinnimh faoin Rialachán Tacsanomaíochta[27]. Tá fianaise bailithe aige le haghaidh tograí reachtacha féideartha maidir le rátálacha creidmheasa agus maidir le rátálacha comhshaoil,[28] sóisialta agus rialachais, agus maidir leis an athbhreithniú ar an gcreat macrastuamachta[29].

Cothroime shóisialta agus athléimneacht eacnamaíoch a neartú

Chun go n-éireoidh leis, caithfidh an t-aistriú glas a bheith cothrom agus uilechuimsitheach i gcomhréir le Colún Eorpach na gCeart Sóisialta, ag tacú leo siúd a bhfuil an dúshlán is mó rompu. Léiríonn an staid gheopholaitiúil agus forbairtí i bpraghsanna fuinnimh an gá atá le dlús a chur leis an trasdul agus athléimneacht shóisialta agus eacnamaíoch a thógáil ag an am céanna.
Glacadh le moladh ón gComhairle maidir le haistriú cothrom i dtreo neodracht aeráide a chinntiú i mí an Mheithimh 2022[30] chun treoir a chur ar fáil do na Ballstáit a bhfuil pacáistí beartais ar ghnéithe fostaíochta, scileanna, sóisialta agus dáileacháin den aistriú á ndearadh agus á gcur i bhfeidhm acu[31]. Agus praghsanna fuinnimh ag ardú, tá bearta á gcur i bhfeidhm ag na Ballstáit chun rochtain ar fhuinneamh agus ar iompar a chur ar fáil do dhaoine ar ioncam íseal. Cuireann raon ionstraimí maoinithe de chuid an Aontais tacaíocht ar fáil le haghaidh aistrithe chothroim agus shóisialta (Caibidil 6)[32].

---

[21] COM(2022) 361 final.
[22] SWD(2021) 180 final.
[23] https://ec.europa.eu/info/publications/210421-sustainable-finance-communication_en#csrd
[24] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071
[25] https://ec.europa.eu/info/publications/211027-banking-package_en
[26] https://ec.europa.eu/info/publications/210922-solvency-2-communication_en
[27] Rialachán (AE) 2020/852 agus Rialachán Tarmligthe (AE) 2022/1214.
[28] https://ec.europa.eu/info/consultations/finance-2022-esg-ratings_en
[29] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13188-EU-banking-sector-review-of-macroprudential-rules-to-limit-systemic-risk_ga
[30] Moladh ón gComhairle 2022/C 243/04
[31] Déanfar monatóireacht ar chur i bhfeidhm polasaí trí na PNFAanna.
[32] COM(2021) 801 final.

Daoine a mhealladh isteach

Baineann an t-aistriú chuig sochaí atá neodrach ó thaobh na haeráide de le daoine: conas a dhéanaimid táirgeadh, tomhaltú, bogadh, ár dtithe a théamh agus a fhuarú, conas a bhímid ag obair agus ag maireachtáil le chéile. Tá rannpháirtíocht ghníomhach phoiblí ríthábhachtach. Tugann an **Comhshocrú Aeráide Eorpach**[33] guth agus ardán do gach duine chun gníomhartha aeráide nua a dhearadh, gníomhaíochtaí a mhéadú, faisnéis agus eolas a roinnt, gníomhaíochtaí cosmhuintire a sheoladh agus a nascadh agus réitigh a thaispeáint.

Dhírigh an chéim phíolótach ar eolaíocht agus beartas aeráide aeráide a aistriú isteach inár saol laethúil. Tá beagnach 1 000 duine ó gach cúlra sa Chomhshocrú Aeráide anois mar Ambasadóirí, idir Ghasóga agus Mhéaraí. Tá siad gníomhach i bpobail áitiúla, ag líonrú agus ag malartú eolais ar fud na hEorpa. Chruthaigh an Comhshocrú córas le haghaidh tiomantais daoine aonair agus eagraíochtaí. Mar thoradh ar ghealltanais ar leith, a bailíodh i gcomhpháirtíocht le Count Us In[34], ghlac beagnach 54 000 Eorpach breis is 3 mhilliún 'céim' chun CO_2 a laghdú go dtí seo. Tá gealltanais (1 800 ar an iomlán) tugtha ag breis agus 300 eagraíocht (lena n-áirítear an Coimisiún Eorpach) nó grúpa chun dul ar aghaidh go neodracht aeráide. Trí thionscnaimh a chur ar taispeáint, spreagann an Comhshocrú daoine eile chun gníomhú.

Cathracha a spreagadh

Roghnaigh an Misean do Chathracha Aeráide-Neodracha agus Cliste 100 cathair éagsúil ar fud na hEorpa chun a bheith neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2030 ar bhealach atá uilechuimsitheach ó thaobh cúrsaí sóisialta de. Baineann na cathracha tairbhe as tacaíocht shaincheaptha ó ardán NetZeroCities[35] agus tá siad ag comhchruthú 'Conarthaí Aeráide Cathrach' le pleananna gníomhaíochta agus straitéisí infheistíochta.

[33] https://europa.eu/climate-pact/index_en
[34] https://europa.eu/climate-pact/pledges/individual-pledging_en
[35] https://netzerocities.eu/

CÓRAS TRÁDÁLA ASTAÍOCHTAÍ AN AONTAIS EORPAIGH

Faoin mbliain 2021, bhí laghdú 34.6% tagtha ar astaíochtaí CTA AE ó shuiteálacha do-aistrithe[36] i gcomparáid le leibhéil 2005. Ag an am céanna, tá os cionn ionacm ceant EUR 100 billiún bailithe ag na Ballstáit ó 2013, atá ar fáil le haghaidh beart aeráide agus claochlú fuinnimh breise.

In 2021, tháinig méadú beag ar astaíochtaí CTA AE i gcomparáid le 2020, rud a léiríonn an téarnamh eacnamaíoch ó COVID-19 agus an ghéarchéim fuinnimh atá ag teacht chun cinn. Cé go raibh astaíochtaí 2021 ag laghdú i gcónaí i gcomparáid le hastaíochtaí roimh an phaindéim in 2019, tá gá le níos mó gníomhaíochta in earnálacha ETS chun sprioc aeráide 2030 a bhaint amach. Sin é aidhm an phacáiste a mhol an Coimisiún Eorpach in 2021 chun an Comhaontú Glas Eorpach a chur i gcrích, comhaontú atá á chaibidliú faoi láthair ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle. Áirítear leis sin athchóiriú ar an CTA, an chaidhp a threisiú agus an córas a leathnú chun astaíochtaí muirí a chumhdach, mar aon le córas comhthreomhar chun foirgnimh agus iompar ar bhóithre a chumhdach.

Treochtaí astaíochtaí

In 2021, ghin suiteálacha do-aistrithe 1 335 milliún tona d'astaíochtaí CO_2-eq. Is mó 6.6% é seo ná astaíochtaí na bliana 2020, ach fós 5.6% níos ísle ná astaíochtaí 2019[37]. Tháinig méadú 8.4% ar an earnáil chumhachta in 2021, go mór mór mar gheall ar athrú ó úsáid gáis nádúrtha go gual atá nasctha leis an ardú ar phraghsanna gáis agus éileamh níos airde ar leictreachas chun an téarnamh eacnamaíoch a spreagadh tar éis na paindéime. Mar sin féin, bhí astaíochtaí foriomlána ón earnáil chumhachta in 2021 8.1% faoi bhun leibhéil 2019, agus bhí an t-éileamh céanna ar leictreachas sa dá bhliain sin.

Bhí astaíochtaí ón tionscal faoin CTA níos airde freisin in 2021 (4.6%) ná in 2020, ach 2.6% níos ísle ná in 2019. Chonacthas arduithe móra i bhformhór na n-earnálacha, lena n-áirítear iarann agus cruach agus ceimiceáin. Tar éis laghdú níos mó ná 60% in 2020 rinne astaíochtaí eitlíochta CTA AE teacht aniar 30% in 2021 ach d'fhan siad 50% níos ísle ná in 2019[38].

Fíor 4: Astaíochtaí fíoraithe ETS 2005-2021, réamh-mheastacháin na mBallstát mar aon le bearta 2021 -2030 atá ar siúl cheana féin, céimeanna caidhpe CTA 2, 3 agus 4, agus barrachas carntha de lamháltais CTA 2008 -2021 lena n-áirítear an Ríocht Aontaithe (Tuaisceart Éireann), an Iorua agus an Íoslainn NB: coigeartaigh le haghaidh chéim chaidhpe 4

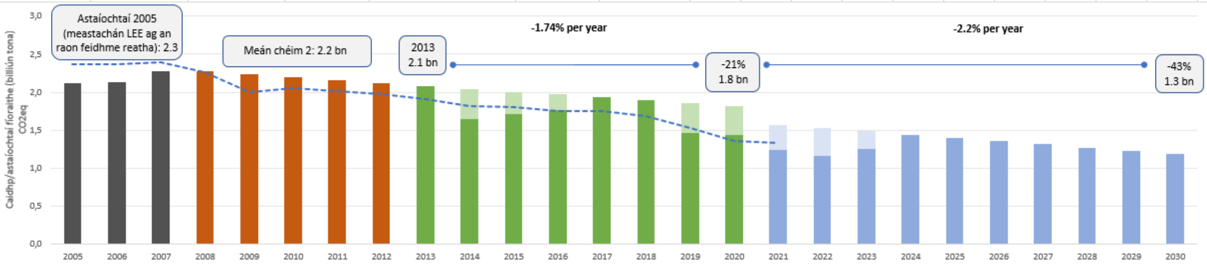

Acmhainní a ghineann an CTA

Cuireann CTA AE an prionsabal 'íoc mar a thruaillítear' i bhfeidhm ach lena chois sin gineann sé acmhainní nach beag do ghníomhú ar son na haeráide (féach Caibidil 6).

Fíor 5: Ioncam ceant agus úsáid thuairiscithe, 2013 -2021 (€ bn), AE-27

---

[36] Nuashonrú a léiríonn imeacht na Ríochta Aontaithe ón AE agus ón CTA.

[37] Ón mbliain 2021 i leith, ní cuid de CTA AE í an Ríocht Aontaithe a thuilleadh. Déantar an chomparáid le 2020 a choigeartú dá réir.

[38] Comparáid le hastaíochtaí fíoraithe coigeartaithe na mblianta 2020 agus 2019, lena n-áirítear eitiltí amach amháin go dtí an Ríocht Aontaithe chomh maith le 0.3 milliún tonna CO2-eq faoi CTA na hEilvéise.

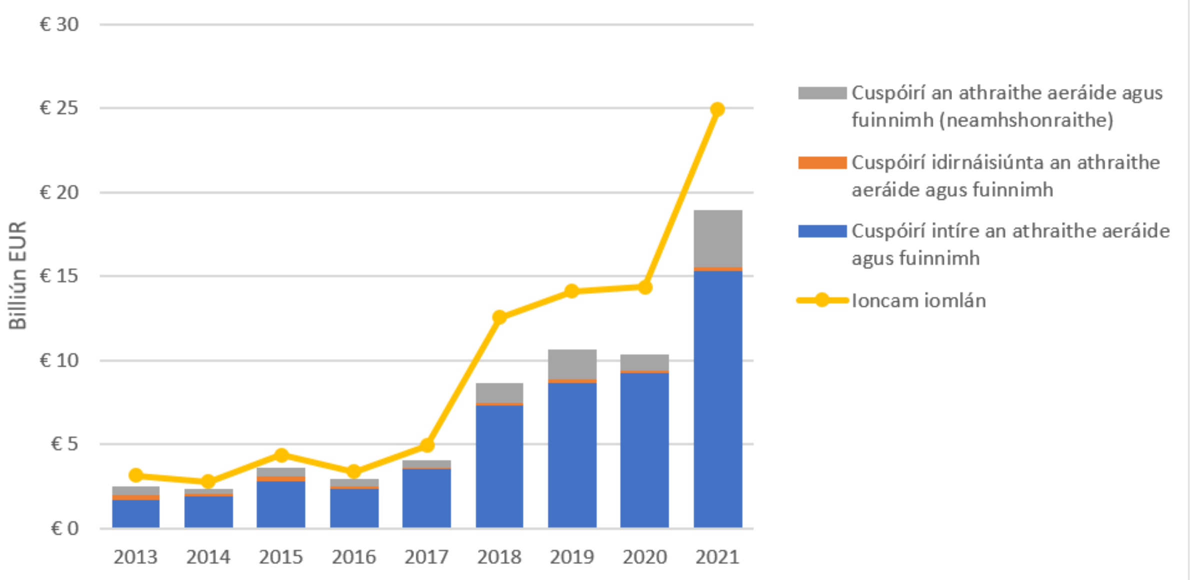

Ós rudé gur mhéadaigh praghas carbóin le linn 2021, tháinig méadú ar ioncam ceant CTA freisin chun gurb ionann é agus thart ar EUR 31 billiún san iomlán[39]. Fágann sé sin go bhfuil an t-ioncam beagnach dúbailte ón EUR 16.5 billiún a bailíodh in 2020. Den EUR 31 billiún sin, íocadh EUR 25 billiún go díreach leis na 27 mBallstát. In 2021, thuairiscigh siad gur caitheadh 76 % ar an meán d'ioncam chun críocha aeráide,[40] agus fuinnimh, i gcomhréir le 75 % ar an meán thar an tréimhse 2013-2020 (Fíor 5). Tá thart ar 24 % d'ioncam na mBallstát curtha in áirithe do ghníomhaíochtaí sonracha aeráide agus fuinnimh, tá 25 % de curtha isteach i gcistí tiomnaithe comhshaoil agus tá 51% de curtha isteach i mbuiséid náisiúnta.

In 2021, d'úsáid roinnt Ballstát a n-ioncam ceant chun tionchar sóisialta na géarchéime praghsanna fuinnimh a mhaolú.

Gníomhaíocht san eitlíocht agus san iompar muirí

Níl astaíochtaí ón eitlíocht lasmuigh den Limistéar Eorpach Eacnamaíoch, ó eitiltí isteach go dtí an Limistéar Eorpach Eacnamaíoch agus eitiltí atá ag imeacht go tíortha lasmuigh den LEE, lasmuigh d'eitiltí atá ag imeacht go dtí an Ríocht Aontaithe agus an Eilvéis, á bpraghsáil faoi CTA AE faoi láthair faoin bhforáil 'stad an clog' sa Treoir maidir le CTA AE.

Tá togra an Choimisiúin chun CTA AE a leathnú chun astaíochtaí ó iompar muirí a áireamh á chaibidliú anois ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle. Cuireann an togra leis an Rialachán maidir le Monatóireacht, Tuairisciú agus Fíorú,[41] lena rianaítear astaíochtaí CO_2 ó longa móra a thagann chuig calafoirt an Aontais Eorpaigh ó 2018 i leith. Leanann an tAontas Eorpach de thacaíocht a thabhairt d'fhorbairt bearta uaillmhianacha faoi straitéis na hEagraíochta Muirí Idirnáisiúnta maidir le laghduithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa, amhail caighdeáin fhéideartha maidir le déine gás ceaptha teasa breosla agus bearta atá bunaithe ar an margadh.

Margadh carbóin an Aontais

Tá praghas carbóin an Aontais Eorpaigh ag cloí le treocht aníos chomhsheasmhach ó 2018 i leith. In 2021, lean sé de bheith ag méadú mar gheall ar phraghsanna arda gáis agus ionchas margaidh i dtaobh uaillmhian mhéadaithe aeráide 2030 chomh maith le hathchóirithe beartais a ghabhann leo. Chuir an praghas carbóin níos airde le hardú ar phraghsanna mórdhíola leictreachais ach is go pointe i bhfad níos lú ná an méadú ar phraghsanna gáis a rinne sé é seo.

[39] AE-27 + tíortha LEE.

[40] Ní gá go gcaithfí an 24% eile ar chuspóirí eile. Caithfear cuid de sna blianta ina dhiaidh sin nó cuirfear le buiséad ginearálta a úsáidtear chun críocha éagsúla, lena n-áirítear athrú aeráide agus fuinneamh.

[41] Rialachán (AE) 2015/757.

Sa Teachtaireacht maidir le praghsanna fuinnimh ó Dheireadh Fómhair 2021, mheas an Coimisiún go raibh éifeacht an mhéadaithe ar phraghas an gháis ar an bpraghas leictreachais naoi n-uaire níos airde ná éifeacht an mhéadaithe ar phraghas an charbóin[42]. Lean praghsanna gáis ag méadú go géar ó shin, agus d'fhan praghsanna CTA laistigh den raon céanna isteach 's amach. I dtuarascáil ón Údarás Eorpach um Urrúis agus Margaí, a críochnaíodh i mí an Mhárta 2022, cuireadh cosc ar ról tuairimíochta maidir leis an méadú ar phraghsanna carbóin a chur ar aghaidh[43] (féach Tuarascáil ar an Margadh Carbóin)[44].

[42] COM(2021) 660 final.

[43] https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-publishes-its-final-report-eu-carbon-market

[44] COM(2022) 516.

COMHROINNT DÍCHILL MAIDIR LE hASTAÍOCHTAÍ

Ó 2013 i leith, tá astaíochtaí ar fud AE sna hearnálacha comhroinnte díchill faoi bhun na teorann bliantúla, mar a léirítear i bhFíor 6. Bhí astaíochtaí AE-27 a chumhdaítear faoin gCinneadh maidir le Comhroinnt Díchill[45] (ESD) 16.3 % níos ísle in 2020 ná mar a bhí siad in 2005; sháraigh an tAontas a sprioc don bhliain 2020 faoi sé phointe céatadáin. Tar éis an laghdaithe shoiléir ar astaíochtaí na bliana 2020 mar gheall ar an bpaindéim, tháinig astaíochtaí in earnálacha ESR (Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill) ar ais in 2021. Bunaithe ar shonraí neasaithe, bhí na hastaíochtaí ó chomhroinnt díchill in 2021 3.5 % níos airde ná in 2020. Is i gcás iompair ba mhó a bhí an méadú (méadú níos mó ná 7 % ar astaíochtaí i gcomparáid le 2020), agus sa dara háit bhí astaíochtaí ó fhoirgnimh (ardú 3.1 %). Tháinig laghdú beag ar astaíochtaí san earnáil talmhaíochta in 2021 i gcomparáid le 2020, is é sin, os cionn 0.3%, ach ar an iomlán bhí an laghdú beag i gcomparáid le 2005 (thart ar 2%).

Fíor 6: Astaíochtaí in earnálacha atá cumhdaithe ag an reachtaíocht maidir le comhroinnt díchill 2005 -2030 agusleithdháiltí bliantúla astaíochtaí (AEAanna), AE-27 (Mt CO_2-eq) (féach sonraí sa SWD).[46]

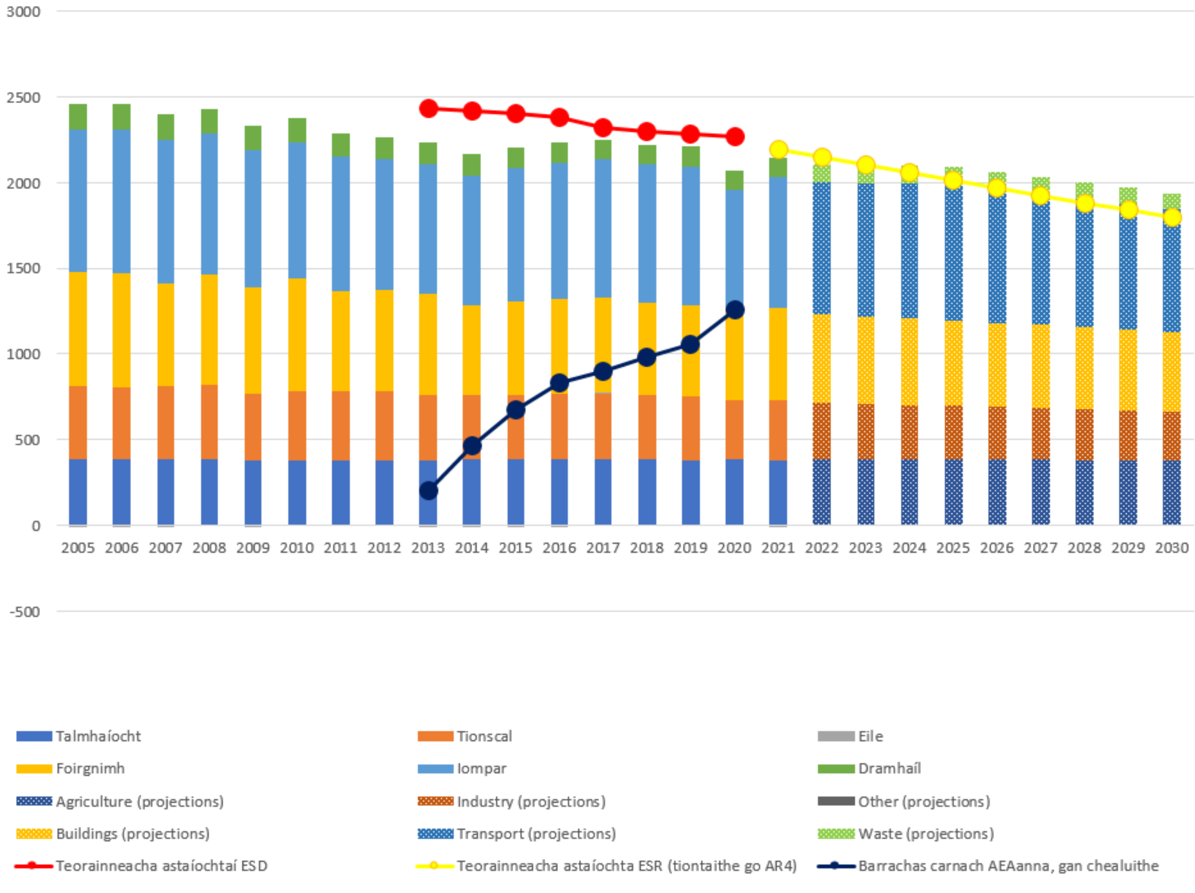

Torthaí an Chinnidh maidir le Comhroinnt Díchill 2013-2020

Bhain na Ballstáit go léir a n-oibleagáidí maidir le comhroinnt díchill amach sna blianta go léir idir 2013 agus 2019. Sháraigh Málta a leithdháiltí bliantúla astaíochtaí (AEAnna) gach bliain ach chlúdaigh sí an t-easnamh trí AEAnna a cheannach ón mBulgáir. In 2019,

[45] Cinneadh Uimh. 406/2009/CE.

[46] Ó réamh-mheastacháin a thuairiscigh na Ballstáit faoi Rialachán (AE) 2018/1999, tiomsaithe agus seiceáilte ag an GEC. Ní áirítear sna figiúirí ach AE-27.

sháraigh an Ostair, an Bheilg, an Chipir, an Eastóin, an Fhionlainn agus Lucsamburg a gcuid AEAnna ach d'úsáid siad barrachais a sábháladh ó bhlianta roimhe sin chun an t-easnamh a chlúdach. Ní raibh go leor farasbarr sábháilte ag an nGearmáin ná ag Éirinn chun a n-easnamh a chlúdach. Thug an Ghearmáin AEAnna ar aghaidh ó 2020 chun a hoibleagáid i leith 2019 a chomhlíonadh, agus bhain Éire úsáid as creidmheasanna idirnáisiúnta ón Sásra Glanfhorbraíochta chun a hoibleagáidí a chomhlíonadh. Chuir gach Ballstát seachas an Ungáir, an tSualainn agus an Ríocht Aontaithe barrachas i dtaisce le haghaidh úsáide féideartha in 2020.

Tá an **timthriall comhlíonta le haghaidh 2020**, an bhliain deiridh faoin gCinneadh maidir le Comhroinnt Díchill, ar siúl i gcónaí. Bunaithe ar an athbhreithniú fardail bliantúil faoin gCinneadh maidir le Comhroinnt Díchill, sháraigh astaíochtaí i gceithre Bhallstát a gcuid AEAnna (Fíor 7). Sháraigh astuithe na Cipire a hAEAnna faoi 7%; tá barrachas leordhóthanach AEAnna aici ó bhlianta roimhe sin chun comhlíonadh in 2020. Ós rud é gur thug an Ghearmáin cuid d'AEAnna don bhliain 2020 ar aghaidh chun comhlíonadh in 2019, sháraigh a hastaíochtaí don bhliain 2020 a hAEAnna 2020 faoi 3%. Sháraigh astaíochtaí Mhálta agus na hÉireann a gcuid AEAnna faoi 12% agus 19% faoi seach agus, i dteannta leis an nGearmáin, beidh orthu AEAnna a cheannach ó Bhallstáit eile agus/nó creidmheasanna idirnáisiúnta a úsáid chun comhlíonadh in 2020 mar nach bhfuil go leor barrachas AEA i dtaisce acu.

Fíor 7: Difríocht idir sprioc 2020 na mBallstát faoin gCinneadh maidir le Comhroinnt Díchill agus astaíochtaí sna hearnálacha um chomhroinnt díchill in 2020 (i gcéatadán astaíochtaí 2005).[47]

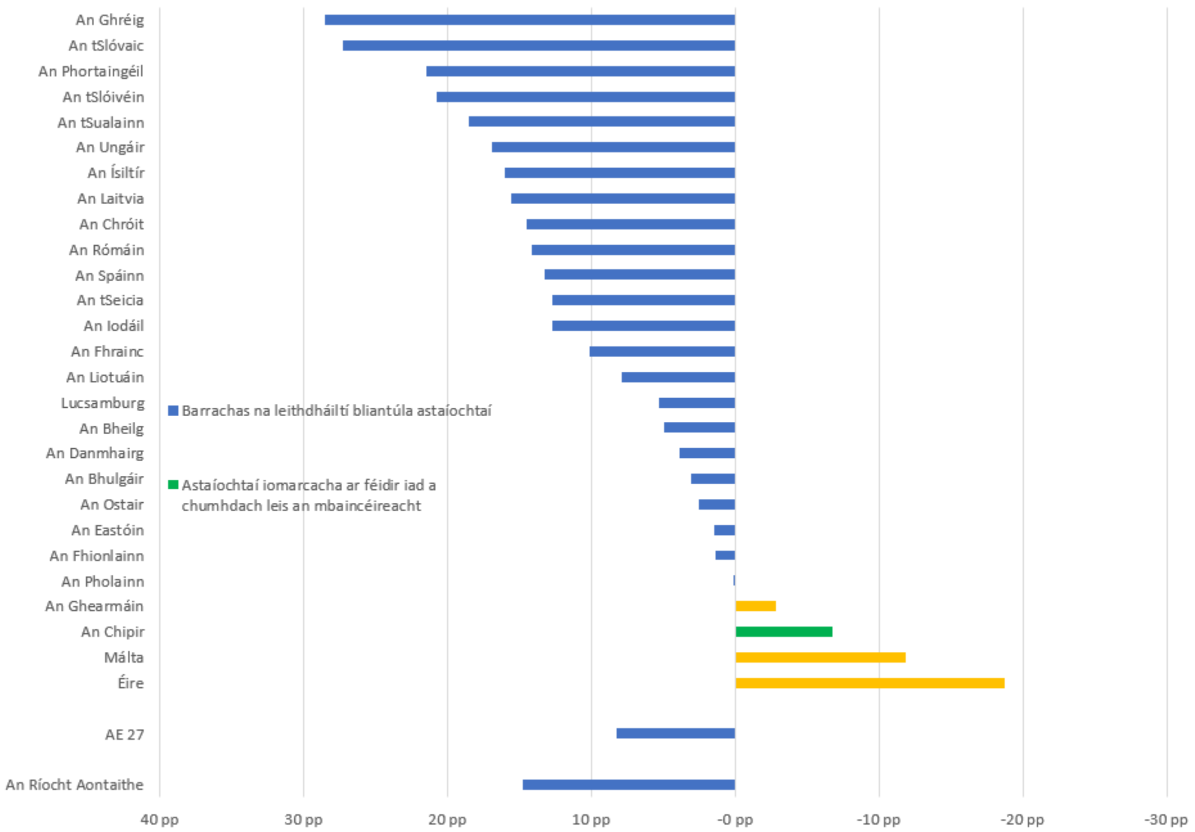

[47] Bunaithe ar réamh-mheastacháin a thuairiscigh na Ballstáit faoi Rialachán (AE) 2018/1999, tiomsaithe agus seiceáilte ag an GEC. Go dtí 2020, ní áirítear sna figiúirí ach AE-27 agus ó 2021 amach an Íoslainn agus an Iorua freisin.

Dul chun cinn maidir le spriocanna 2030 faoin Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill

Amhail ó 2021, leagtar amach sa Rialachán[48] maidir le Comhroinnt Díchill spriocanna náisiúnta maidir le hastaíochtaí le haghaidh 2030 agus AEAnna do gach bliain idir 2021-2030, an Íoslainn agus an Iorua san áireamh[49].

Tá beartais agus bearta á bpleanáil agus á gcur i bhfeidhm ag na Ballstáit chun a spriocanna maidir le comhroinnt díchill a bhaint amach faoin Rialachán reatha maidir le Comhroinnt Díchill. Maidir le AE-27 trí chéile, laghdófaí astaíochtaí faoi 22 % trí bheartais náisiúnta reatha faoi 2030 i gcomparáid le 2005 (Fíor 8), cuid mhaith faoi bhun na sprice foriomláine comhroinnt díchill atá ann faoi láthair maidir le laghdú astaíochtaí, is é sin, 29%. Má chuireann na Ballstáit na beartais bhreise uile a thuairiscigh siad chun feidhme, ní chomhlíonfadh an tAontas an sprioc 29 % um laghdú faoin Rialachán um Chomhroinnt Díchill atá ann cheana ach ar éigean. Mhol an Coimisiún an clár a leasú chun an uaillmhian níos airde maidir le 2030 de laghdú 55 % ar a laghad ar astaíochtaí intíre GHG a bhaint amach, agus méadú beartaithe de sprioc 2030 na n - earnálacha um chomhroinnt díchill a laghdú go 40 % i gcomparáid le 2005. Déantar é sin i gcaibidlíocht idir Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle.

Leagann sé seo béim ar an ngá láidir atá ann go ndéanfadh na Ballstáit gníomhaíocht aeráide bhreise a phleanáil agus a chur i bhfeidhm in earnálacha comhroinnte díchill ina bpleananna comhtháite náisiúnta nuashonraithe um fhuinneamh agus um aeráid. Ós rud é nach mór do na Ballstáit dréachtphleananna nuashonraithe a chur isteach faoin 30 Meitheamh 2023,[50] tá treoir á hullmhú ag an gCoimisiún chun cabhrú lena gcuid ullmhúcháin.

Léiríonn sonraí fardail neasaithe i leith 2021 go bhfuiltear ag súil go sáróidh ceithre Bhallstát a gcuid AEAnna reatha don bhliain sin is é sin, faoi 1 phointe céatadáin i gcás na Seicia, faoi 2 phointe céatadáin i gcás na hIodáile, faoi 5 phointe céatadáin i gcás na hÉireann agus 14 phointe céatadáin i gcás na Cipire. Ós rud é gurb í 2021 an chéad bhliain faoin Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill, ní thugtar aon bharrachas atá fágtha faoin gCinneadh maidir le Comhroinnt Díchill anonn. Mar sin féin, beidh na Ballstáit in ann roghanna solúbtha eile a úsáid faoin Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill.

Fíor 8: Bearna idir spriocanna Rialachán Comhroinnt Díchill 2030[51] agus astaíochtaí réamh-mheasta le bearta atá ann cheana agus bearta breise, mar chéatadán d'astaíochtaí 2005 do AE-27, don Íoslainn agus don Iorua. Léiríonn luachanna dearfacha go sárófar na spriocanna atá tuartha; léiríonn luachanna diúltacha nach mbainfear amach iad.

[48] Rialachán (AE) 2018/842.

[49] Ní cheadaíonn an Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill do na Ballstáit creidmheasanna idirnáisiúnta a úsáid a thuilleadh chun a spriocanna a bhaint amach, ach is féidir leo cuid dá n-astaíochtaí gás ceaptha teasa a fhritháireamh in earnálacha comhroinnt díchill le glan-aistrithe san earnáil LULUCF agus, i gcás roinnt Ballstát, trí liúntais a chur ar ceal i CTA AE atá ann cheana.

[50] Airteagal 14 de Rialachán (AE) 2018/1999.

[51] Chuir na Ballstáit a réamh-mheastacháin maidir le hastaíochtaí isteach faoi Mhárta 2021. Chuir an Danmhairg, Éire, an Laitvia agus an Íoslainn tuarascálacha nuashonraithe isteach in 2022 mar gheall ar athruithe suntasacha. Líon an GCE 'réamh-mheastacháin mar aon le bearta breise' a bhí in easnamh le 'réamh-mheastacháin mar aon le bearta atá ann cheana'. Tá méadrachtaí difriúla ag na sonraí bunaidh, rud a dhéantar a neascheartú le tiontú. Cuirtear na bearnaí ar fáil anseo chun críocha léiriúcháin amháin. Féach an t-iarscríbhinn chun tuilleadh sonraí a fháil.

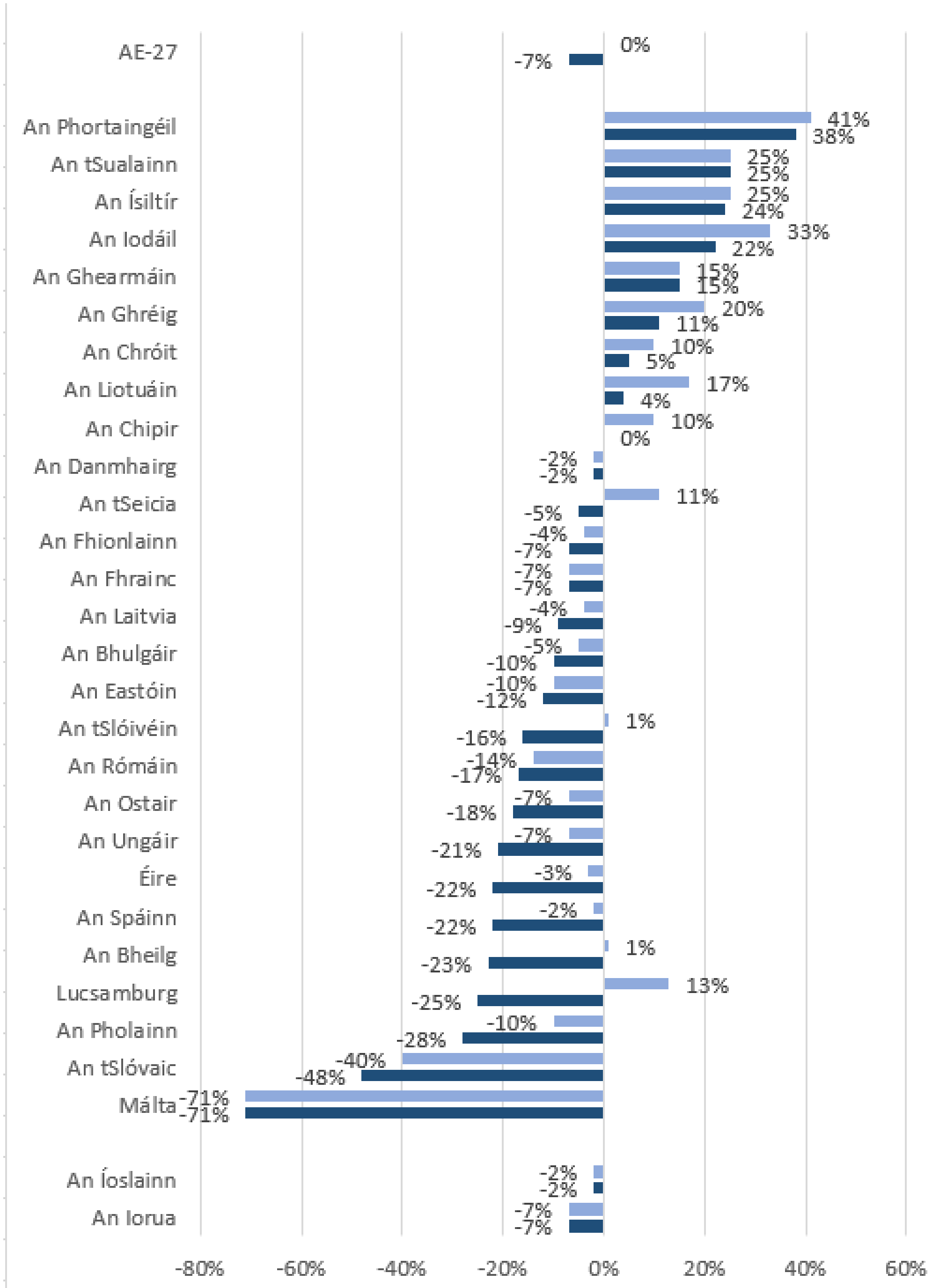

Beartais sna príomhearnálacha

- Iompar

Tá caighdeáin astaíochta CO_2 do ghluaisteáin agus do veaineanna nua agus d'fheithiclí tromshaothair ina bpríomhspreagadh maidir le hastaíochtaí ó iompar de bhóthar a laghdú. Thit na meánastaíochtaí ó ghluaisteáin nua ó 130.3 g CO_2/km WLTP (Nós Imeachta Tástála Comhchuibhithe Domhanda d'Fheithiclí Éadroma)[52] (i.e. 107.5 g CO_2/km NEDC[53]) in 2020

[52] Nós imeachta Tástála Comhchuibhithe domhanda d'Fheithiclí Éadroma.

[53] Nós imeachta Tástála don tSraith Nua Eorpach Tiomána.

go 114.7 g CO_2/km in 2021, de réir sonraí monatóireachta sealadacha do 2021[54]. Leanann sé seo ar aghaidh leis an treocht géar síos a thugtar faoi deara ó 2019 in astaíochtaí CO_2 de ghluaisteáin nua a chláraítear san Aontas, a bhuíochas sin do spriocanna níos déine CO_2 atá i bhfeidhm ó 2020 ar fud fhlít uile an Aontais. Thairis sin, tá an sciar de ghluaisteáin leictreacha ceallraí méadú suntasach. In 2021, bhí 10% de ghluaisteáin nua-chláraithe san Aontas Eorpach ina ngluaisteáin cadhnra leictrigh (suas ó 2% in 2019 agus ó 6% in 2020). Léiríonn sonraí sealadacha gur laghdaigh na meánastaíochtaí i gcás veaineanna in 2021 go 193.8 g CO_2/km WLTP, ó 200.3 g CO_2/km WLTP (i.e. 155.0 g CO_2/km NEDC) sa bhliain 2020, a bhuí freisin le spriocanna níos déine atá i bhfeidhm ó 2020 (Fíor 9).

Fíor 9: **Astaíochtaí CO_2 agus spriocanna le haghaidh fhlít uile an Aontais, gluaisteáin agus veaineanna**

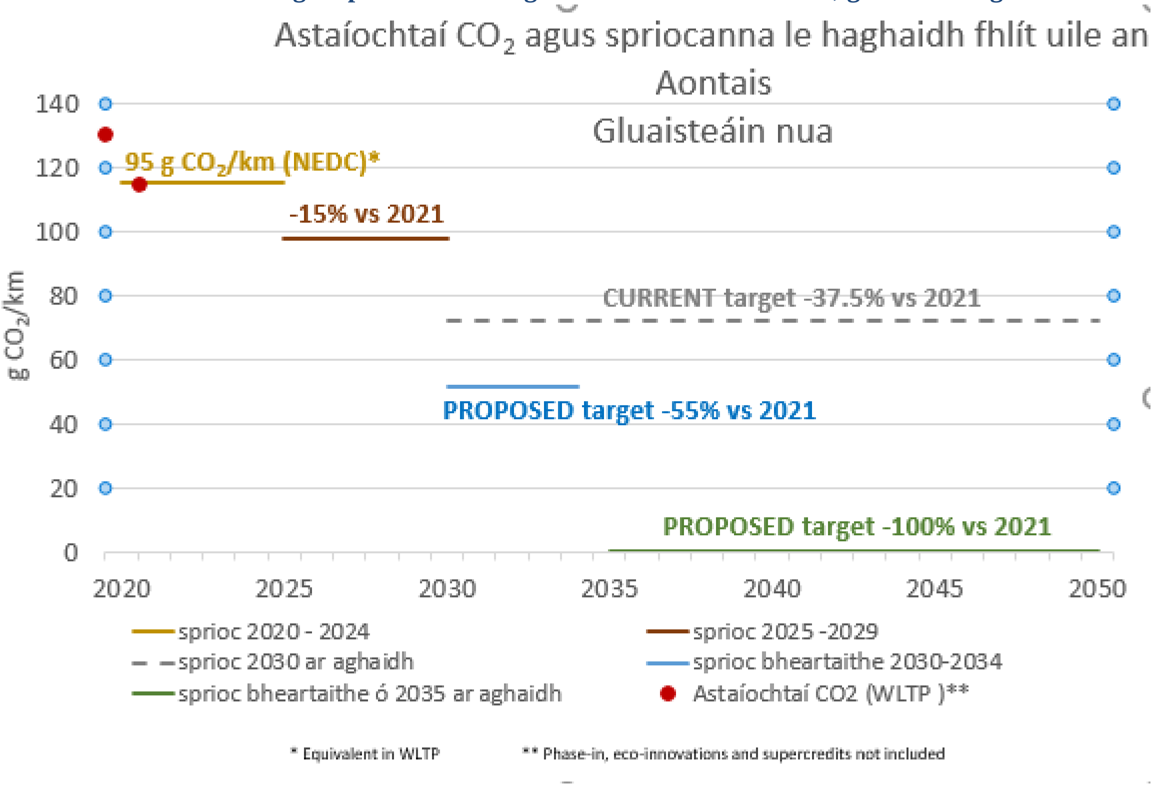

[54] Monatóireacht ar astaíochtaí CO_2 ó ghluaisteáin phaisinéirí agus ó veaineanna – Rialachán (AE) 2019/631; foilsithe ag an GEC.

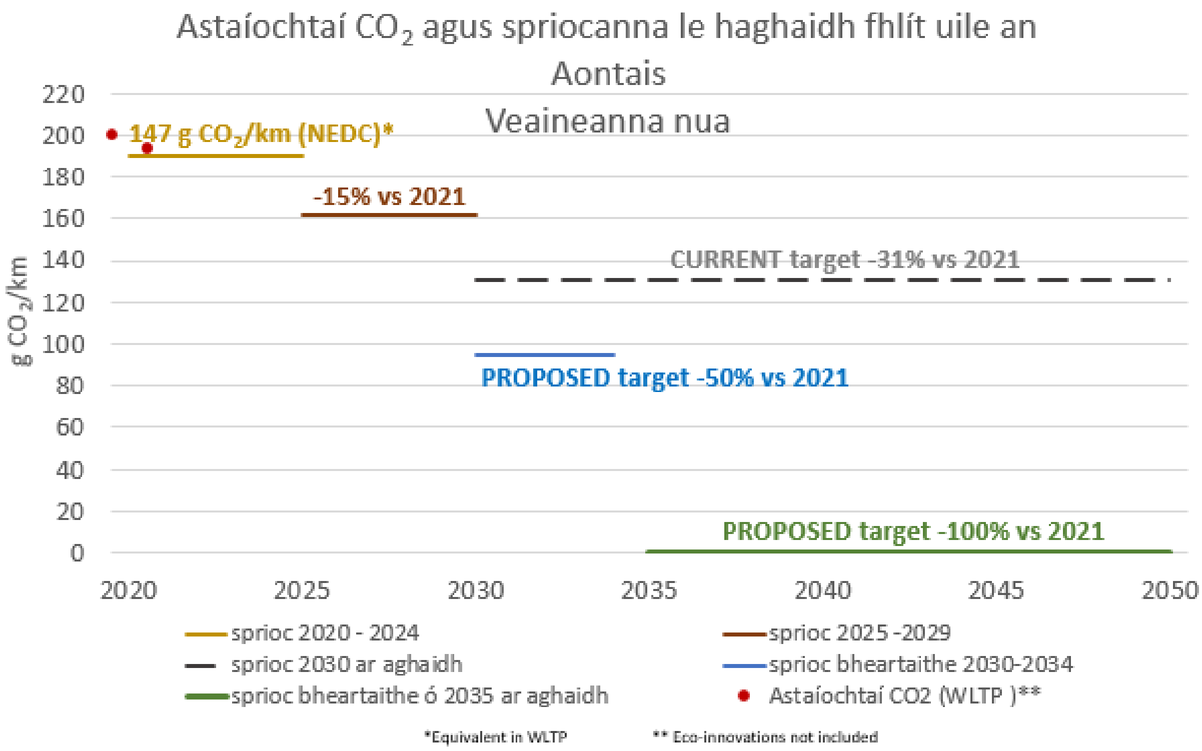

Gineann feithiclí tromshaothair (HDV), amhail leoraithe, veaineanna troma agus busanna, thart ar 30% d'astaíochtaí uile CO_2 ó iompar de bhóthar. Ceanglaítear leis an reachtaíocht atá ann cheana go ndéanfar na meánastaíochtaí CO_2 ó fhlít leoraithe troma nua monaróra a laghdú faoi 15 % faoi 2025 agus faoi 30 % faoi 2030 ó leibhéil 2019. Táthar ag súil go ndéanfaidh togra reachtach ón gCoimisiún a bheidh dlite ag deireadh 2022 na caighdeáin atá ann cheana níos doichte agus go leathnófar an raon feidhme chuig an gcuid is mó de na grúpaí feithiclí HDV atá fágtha.

Laghdaigh an **Treoir maidir le Cáilíocht Breosla** astaíochtaí iompair freisin; sonraítear ann nach mór déine astaíochtaí gás ceaptha teasa saolré breoslaí a laghdú 6 % faoi 2020 i gcomparáid le leibhéil na bliana 2010. Ba lú 5.5 % meándéine GCT na mbreoslaí a soláthraíodh in 2020 ná in 2010. Is mór idir an dul chun cinn a dhéanann soláthraithe breosla an Aontais ar fud na mBallstát (Fíor 10).

Fíor 10: Laghduithe ar dhéine gás ceaptha teasa na mbreoslaí a bhain soláthraithe breosla an Aontais amach sna 27 mBallstát, 2010-2019 agus 2010-2020 (Foinse: GEC)

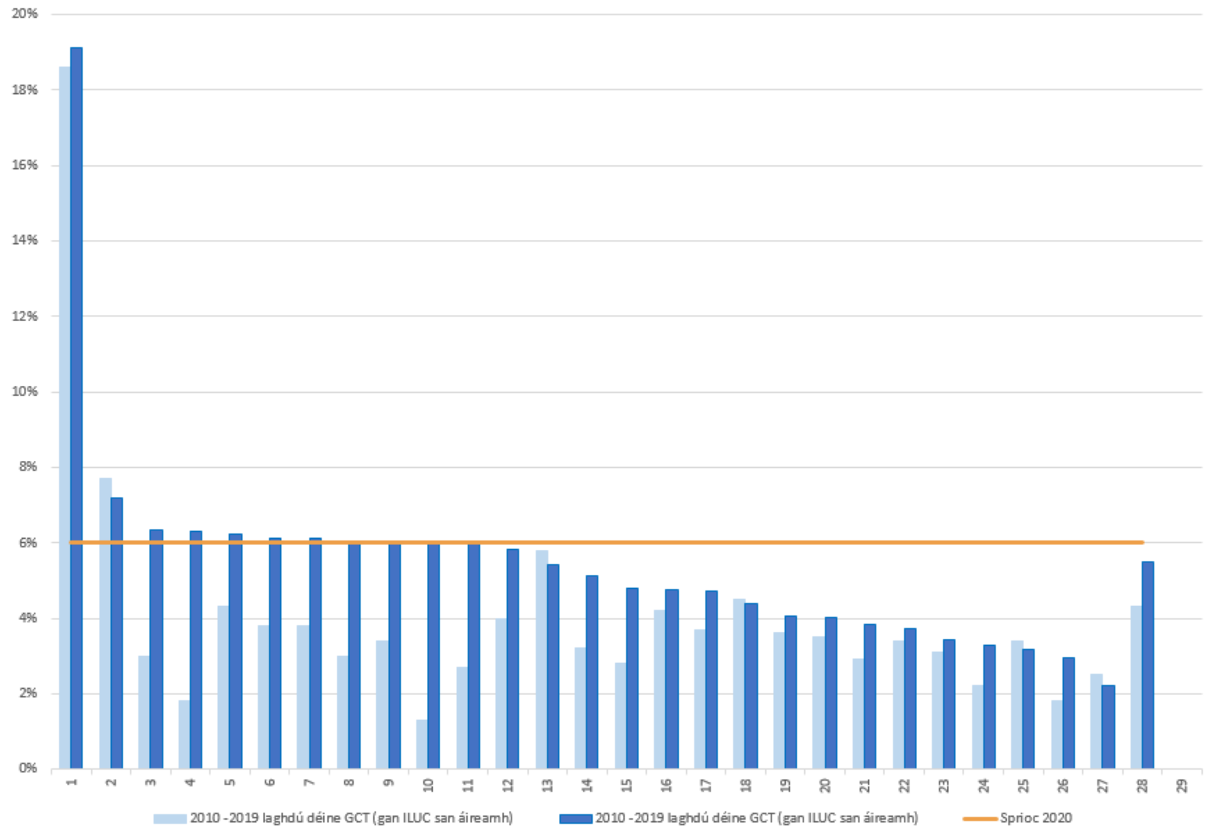

F-gháis

Tá éifeacht téimh dhomhanda ag gáis fhluairínithe ('F-gáis') suas le 25 000 oiread níos mó ná CO_2. Tar éis 2014, aisiompaíodh treocht astaíochtaí F-gháis a bhí ag ardú a lean ar aghaidh ar feadh deich mbliana, mar thoradh ar an Rialachán reatha F-gháis (Rialachán (AE) Uimh. 517/2014). Thit astaíochtaí AE-27 faoi 20 % ó 2014 go 2020 agus thit soláthar gáis hidreafluaracarbóin (HFC) don mhargadh faoi 47 % i CO_2-eq idir 2015 agus 2019, go háirithe mar gheall ar chuisniú a bheith ag aistriú go roghanna malartacha atá níos neamhdhíobhálaí don aeráid. I mí Aibreáin 2022, mhol an Coimisiún Rialachán F-gháis nua le haghaidh laghdú breise astaíochtaí faoi 2050.

ODS (substaintí ídithe ózóin)

Is gáis cheaptha teasa an-láidre iad substaintí ídithe ózóin (ODS) freisin. Tá laghdú 99 % tagtha ar a n-úsáid agus a dtáirgeadh san Aontas le fiche nó tríocha bliain anuas, mar chuid de ghníomhaíocht dhomhanda chun an ciseal ózóin a chosaint faoi Phrótacal Montréal. Is iad na foinsí ODS is mó san Aontas atá fágtha ná cúir oidhreachta le haghaidh inslithe i bhfoirgnimh atá os cionn 20 bliain d'aois, a astaítear nuair a dhéantar foirgnimh a athchóiriú nó a scartáil. Tá sé mar aidhm ag togra nua le haghaidh Rialachán ODS, a ghlac an Coimisiún in Aibreán 2022, astaíochtaí a sheachaint trí bhailiú agus scriosadh nó athúsáid na dtruailleán sin a éileamh.

ÚSÁID TALÚN, ATHRÚ AR ÚSÁID TALÚN AGUS FORAOISEACHT

Beidh ról ríthábhachtach ag úsáid talún, athrú ar úsáid talún agus foraoiseacht (LULUCF) maidir le sprioc an Aontais neodracht aeráide a bhaint amach, mar is féidir le talamh astaíochtaí GCT a scaoileadh isteach san atmaisféar agus CO_2 a bhaint amach as, ag brath ar an úsáid a bhaintear as an talamh. San Aontas Eorpach, astaíonn LULUCF níos lú GCT isteach san atmaisféar ná an CO_2 a bhaineann sé amach trí phróisis bhithghineacha, ach le blianta beaga anuas tá laghdú tagtha ar an linn charbóin nádúrtha sin. Don tréimhse 2013 go 2020, thug na Ballstáit gealltanas go ndéanfaí cuntasaíocht ar ghníomhaíocht bhreise i LULUCF, maidir le hastaíochtaí GCT agus aistrithe CO_2 tuairiscithe, chun an sprioc faoi Phrótacal Kyoto a mheas[55].

Fíor 11: Tuairiscithe (R) agus réamhchuntais (A) astaíochtaí agus aistrithe faoi Phrótacal Kyoto, an dara tréimhse gealltanais, AE-27 [56]

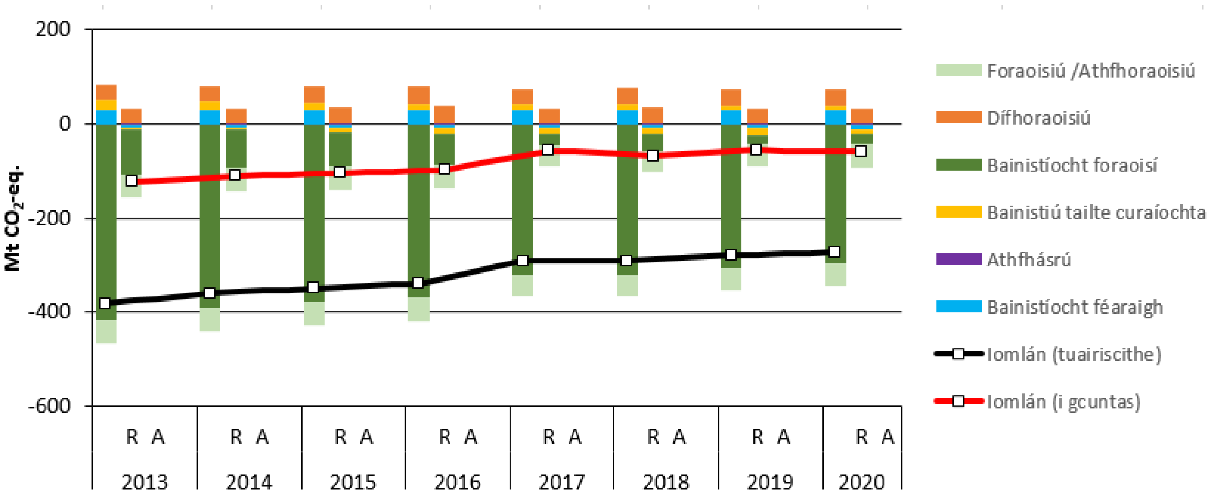

Léiríonn Fíor 11 linn laghdaitheach na n-astaíochtaí agus na n-aistrithe 'tuairiscithe' de réir gníomhaíochta don Aontas don dara tréimhse gealltanais de Phrótacal Kyoto (2013 -2020). B'ionann glanaistrithe agus 320.2 Mt CO_2-eq ar an meán thar an tréimhse. Le rialacha cuntasaíochta Phrótacal Kyoto, thug an t-iarmhéid 'cuntasaithe' meán-linn charbóin (nó creidmheas) 84.3 Mt CO_2-eq, agus tháinig laghdú ar ghlan-chreidmheasanna ó -123.2 sa bhliain 2013 go -58.4 Mt CO2-eq sa bhliain 2020.[57] Áirítear leis seo gníomhaíochtaí 'tofa' agus 'éigeantacha' (foraoisiú/athfhoraoisiú, dífhoraoisiú agus bainistiú foraoisí).[58]

Is é an chúis is mó leis an laghdú linne seo ná an laghdú ar ghlan-aistrithe tuairiscithe agus glanchreidmheasanna cuntasaithe ó bhainistíocht foraoise le haghaidh 2013 -20202021[59]. Tá an laghdú ar aistrithe carbóin mar thoradh ar mheascán tosca, lena n-áirítear éileamh níos

---

[55] Maidir le spriocanna Kiótó a bhaint amach, ní hiad na fíorchainníochtaí aistrithe nó astaíochtaí, ach na hathruithe ar aistrithe agus astaíochtaí i gcomparáid le tagarmharc agus le bliain thagartha ar leith, mar a leagtar amach sna rialacha cuntasaíochta.

[56] Tá astaíochtaí agus aistrithe tuairiscithe ó LULUCF faoi Phrótacal Kyoto bunaithe ar ghníomhaíochtaí sonracha agus ní hionann iad agus astaíochtaí agus aistrithe talamhbhunaithe ó LULUCF faoi fhardal Choinbhinsiún UNFCCC (Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir leis an Athrú Aeráide)

[57] Tá an patrún sa tsraith ama d'astaíochtaí agus d'aistrithe tuairiscithe don AE cosúil idir cuntasaíocht agus tuairisciú, agus tá na difríochtaí ann mar gheall ar fheidhmiú na rialacha cuntasaíochta.

[58] DK, DE, IE, ES, IT agus PT tofa chun bainistíocht talamh curaíochta a chur san áireamh. DE, DK, IE, IT agus PT tofa freisin chun bainistíocht talamh féaraigh a chur san áireamh agus RO chun athfhásrú a chur san áireamh.

airde ar adhmad (e.g. 2018 san Fhionlainn), an chuid d'fhoraoisí atá ag teacht in aibíocht fómhair ag dul i méid (an Eastóin, an Laitvia) agus méadú ar shuaitheadh nádúrtha amhail fíniú feithidí (an tSeicia ó 2015), stoirmeacha (2019 sa Pholainn), triomaigh agus tinte foraoise (e.g. 2017 san Iodáil agus sa Phortaingéil). De réir réamh-mheastacháin, agus úsáid á baint as rialacha cuntasaíochta do dhara tréimhse gealltanais Phrótacal Kyoto, tá meándochair LULUCF ag an mBeilg, ag an mBulgáir, ag an tSeicia, ag an bhFrainc, ag an gCróit, ag an gCipir, ag an tSlóivéin agus ag an bhFionlainn.[60]

Ceanglaítear le Rialachán reatha LULUCF[61] agus le reachtaíocht thánaisteach[62] go ndéanfaidh gach Ballstát, amhail ó 2021, a n-astaíochtaí gás ceaptha teasa ón earnáil a fhritháireamh le méid coibhéiseach CO_2 ar a laghad a bhaintear den atmaisféar, faoin 'riail neamhdhochair '.

Den chéad uair riamh faoin bpacáiste 'Fit for 55 ', mhol an Coimisiún sprioc glanaistrithe AE de 310 milliún tona CO_2-eq in 2030 don earnáil LULUCF. Tá an sprioc seo le cur chun feidhme ar fud an Aontais trí spriocanna náisiúnta ceangailteacha. Ag féachaint níos faide ar aghaidh, mhol an Coimisiún díriú ar an earnáil talún, ag comhcheangal astaíochtaí ón talmhaíocht (beostoc agus leasachán den chuid is mó) agus glanaistrithe ó LULUCF. Is í an aidhm neodracht aeráide a bhaint amach in earnáil na talún faoi 2035 agus glanastaíochtaí diúltacha ina dhiaidh sin.

Leagtar amach sa Teachtaireacht ón gCoimisiún maidir le Timthriallta Carbóin Inbhuanaithe[63] i mí na Nollag 2021 spriocanna agus pleananna gníomhaíochta chun aistrithe carbóin a bhaint amach trí réitigh[64] atá bunaithe ar an dúlra agus trí theicneolaíochtaí tionsclaíocha. Tá creat rialála á fhorbairt ag an gCoimisiún le haghaidh deimhniúchán AE ar aistrithe carbóin chun luach saothair a thabhairt do bhainisteoirí talún as ceapadh carbóin, agus prionsabail éiceolaíochta á n-urramú go hiomlán acu ('feirmeoireacht carbóin'). Cuideoidh sé freisin le margadh inmheánach AE a chruthú chun CO_2a ghabháil, a úsáid, a stóráil agus a iompar, ag baint úsáide as teicneolaíochtaí nuálacha, amhail Faire na Cruinne (clár Copernicus).[65]

60 Grassi, G., et al., Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution, Sanchez Lopez, J., Jasinevičius, G. agus Avraamides, M., eagarthóir(í), an Coimisiún Eorpach, 2021, JRC124374.

61 Rialachán (AE) 2018/841.

62 Rialachán Tarmligthe (AE) 2021/268 agus SWD/2020/0236 críochnaitheach.

63 COM(2021) 800 final.

64 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/nature-based-solutions_en

65 Deimhniú ar aistrithe carbóin – rialacha AE (europa.eu).

OIRIÚNÚ DON ATHRÚ AERÁIDE

Is tionscadal ilbhliantúil é straitéis 2021 an Aontais maidir le hoiriúnú don athrú aeráide a chur chun feidhme, agus tá éachtaí tábhachtacha bainte amach i mbliana.

D'fhoilsigh an Coimisiún treoir **theicniúil maidir le bonneagar a dhíonadh ó thaobh na haeráide de** do 2021 -2027, mar a cheanglaítear faoin Dlí Eorpach um Aeráid[66]. Cuireann siad seo ar chumas infheisteoirí cinntí eolasacha a dhéanamh ar thionscadail atá ag teacht le Comhaontú Pháras agus le spriocanna aeráide an Aontais.

Tá ról lárnach ag an bh**Faireachlann Eorpach um Aeráid agus Sláinte**, a sheol an Coimisiún agus an GEC i Márta 2021,cheana féin, agus bearna eolais thábhachtach á dhúnadh aici,[67] rud a chabhraíonn linn bacainní a shárú a chuireann cosc orainn dul i ngleic le fás tapa agus le tionchair dhiúltacha sláinte a bhaineann leis an athrú aeráide. Cuireann an fhaireachlann faisnéis agus uirlisí ar fáil chun an t-athrú aeráide agus an tsláinte a mheas. Soláthraíonn sé réitigh agus idirghabhálacha éifeachtacha freisin chun straitéisí oiriúnaithe aeráide a chomhtháthú agus a fheabhsú i mbeartais sláinte náisiúnta agus fonáisiúnta. Déanann na **straitéisí nua airgeadais inbhuanaithe agus foraoise** an bhearna i gcosaint na haeráide a dhúnadh agus athléimneacht foraoise a threisiú. Cuireadh an chéad Teachtaireacht Oiriúnaithe riamh ón Aontas faoi bhráid UNFCCC i mí Dheireadh Fómhair 2021[68].

Tá dul chun cinn maith déanta ag an **Misean um Oiriúnú d'Athrú Aeráide** maidir le hathrú céim ar chéim a chothú i ngníomhaíocht oiriúnaithe ag leibhéal fonáisiúnta. Tacaíonn sé le 150 réigiún agus pobal ar a laghad san Aontas agus iad ag cur dlús lena gclaochlú chun athléimneacht aeráide a bhaint amach faoi 2030. Shínigh 118 réigiún agus údarás áitiúil ó 18 mBallstát an Chairt Mhisin chun dul isteach i gcomhphobal cleachtais agus d'eisigh sé 12 éileamh ar mhaoiniú dar luach EUR 240 milliún.

Tá sé beartaithe ag an GEC **tuarascáil iomlán a dhéanamh ar stádas an ghnímh oiriúnaithe náisiúnta** go déanach in 2022. Beidh an tuarascáil bunaithe ar thuairisciú ó údaráis náisiúnta ó Mhárta 2021 faoin Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh[69] agus foinsí eile.

---

[66] https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/23a24b21-16d0-11ec-b4fe-01aa75ed71a1/language-en

[67] https://climate-adapt.eea.europa.eu/observatory

[68] COM(2021) 572 final.

[69] Airteagal 19 de Rialachán (AE) 2018/1999.

GNÍOMHÚ AR SON NA hAERÁIDE A MHAOINIÚ

Tá gá le hinfheistíochtaí substaintiúla don aistriú chuig neodracht aeráide agus athléimneacht aeráide. Ag leibhéal AE tá maoiniú ar fáil ó fhoinsí éagsúla.

Maoiniú ó Chóras Trádála Astaíochtaí an Aontais

Tá an **Ciste Nuálaíochta** ar cheann de na cláir maoinithe phoiblí is mó ar domhan chun teicneolaíochtaí ísealcharbóin nuálacha a chur i bhfeidhm go céimneach. Maoinítear é trí cheantáil a dhéanamh ar 450 milliún lamháltas ó CTA AE thar na deich mbliana seo, arb ionann é agus thart ar EUR 38 mbilliún[70]. Ó cuireadh tús leis in 2020, infheistíodh thart ar EUR 3 bhilliún i 54 tionscadal. In 2021, cuireadh dhá ghlao ar thionscadail i gcrích: ceann amháin le haghaidh infheistíochtaí[71] mórscála dar luach EUR 1.146 billiún agus ceann eile le haghaidh infheistíochtaí mionscála dar luach[72] EUR 109 milliún.

Faoin gcéad ghlao ar thionscadail mhórscála bronnadh seacht ndeontas, agus d'éirigh le tairiscintí in earnálacha CTA, lena n-áirítear ceimiceáin, cruach, stroighin, scaglanna, agus cumhacht agus teas. Don chéad ghlao ar thionscadail mhionscála, bronnadh deontais ar 32 tionscadal i raon níos leithne d'earnálacha CTA lena n-áirítear hidrigin ghlas, stóráil fuinnimh, gloine, teas agus gabháil charbóin.

I mí Iúil 2022, rinneadh 17 dtionscadal a réamhroghnú faoin dara glao mórscála ar thionscadail stroighne, hidrigine, ceimiceán, agus tionscadal eile dar luach EUR 1.8 billiún san iomlán sa Bhulgáir, san Fhionlainn, sa Fhrainc, sa Ghearmáin, san Íoslainn, san Ísiltír, san Iorua, sa Pholainn agus sa tSualainn. Is é is aidhm do na tionscadail sin suas le 136 milliún tona CO_2-eq a choigilt sa chéad 10 mbliana dá n-oibriú.

Tá buiséad EUR 3 bhilliún ag an gcéad ghlao mórscála eile - méid nach raibh a leithéid riamh ann - atá le seoladh i bhfómhar 2022, agus is le haghaidh tionscadal chun an plean REPowerEU a chur chun feidhme, maidir le hidrigin agus leictriú, déantúsaíocht theicneolaíochta glaine agus tionscadail phíolótacha atá an buiséad seo.

Tacaíonn an **Ciste don Nuachóiriú**, ó CTA AE freisin, le Ballstáit ar ioncam níos ísle a gcórais fuinnimh a nuachóiriú agus éifeachtúlacht fuinnimh a fheabhsú. Go dtí 2030, cuirfear breis agus 640 milliún lamháltas (arb ionann iad agus EUR 51 billiún)[73] ar ceant chun tacú leis na Ballstáit sin. Ó 2021 i leith, tá EUR 3.3 billiún aistrithe chuig an gCróit, an tSeicia, an Eastóin, an Ungáir, an Liotuáin, an Pholainn, an Rómáin agus an tSlóvaic lena maoinítear 71 infheistíocht d'aistriú i réimsí ar nós fótavoltachais agus eangaí fuinnimh do luchtú gluaisteán.

Beartais aeráide a phríomhshruthú i mbuiséad an Aontais

Ar leibhéal an Aontais, beidh infheistíocht don aistriú ag teacht ó dhá phríomhfhoinse: 'creat airgeadais ilbhliantúil' an Aontais Eorpaigh dar luach EUR 1.2 trilliún don tréimhse 2021-2027 agus an €806.9 billiún de chuid NextGenerationEU, ag tacú le téarnamh an Aontais. Caithfear 30% ar a laghad den dá fhoinse sin le chéile (a d'fhéadfadh bheith níos mó ná EUR 670 billiún de réir praghsanna reatha) ar chomhrac in aghaidh an athraithe aeráide.[74]

Tá spriocanna caiteachais don aeráid de 30% ar a laghad ag cláir chaiteachais faoi bhuiséad 2021-2027 an Aontais. Áirítear orthu sin Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (CFRE) (30%), Fís Eorpach (35%), an Ciste Comhtháthaithe (37%), an tSaoráid um Chónascadh na hEorpa (60%), agus LIFE (61%).

Cláir agus cistí

---

[70] Meastachán bunaithe ar phraghsanna reatha CTA.

[71] Tá caiteachas caipitiúil iomlán níos airde ná EUR 7.5 milliún ag tionscadail mhórscála.

[72] Tá caiteachas caipitiúil iomlán nach mó ná EUR 7.5 milliún ag tionscadail mhionscála.

[73] Meastachán bunaithe ar phraghsanna reatha CTA.

[74] Meastar sa dréachtbhuiséad 2023 go gcuirfidh EUR 557 billiún nó 31.5% de bhuiséad NGEU le cuspóirí aeráide. Léiríonn siad seo iasachtaí atá á n-iarraidh faoi láthair sa tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus ní áirítear na Cistí Nuálaíochta agus Nuachóirithe iontu.

Cuireann **Saoráid Téarnaimh agus Athléimneachta** an Aontais – croílár *NextGenerationEU* dar luach suas le EUR 723.8 billiún - ar chumas na mBallstát infheistíochtaí aeráide a mhéadú go suntasach. Chun cáiliú do dheontais (EUR 338 billiún) agus d'iasachtaí (EUR 385.8 billiún) na Saoráide, ní mór do na Ballstáit pleananna téarnaimh agus athléimneachta a ullmhú ina leagtar amach infheistíochtaí agus athchóirithe beartais lena gcruthaítear breisluach don Aontas ón aistriú glas. Caithfidh gach plean náisiúnta 37% den chaiteachas pleanáilte ar a laghad a leithdháileadh ar ghníomhú ar son na haeráide agus caithfidh gach beart cloí leis an bprionsabal 'gan dochar suntasach a dhéanamh'.

Sháraigh gach ceann den 26 phlean a glacadh faoi lár mhí Mheán Fómhair an tagarmharc 37%; Tá 40% dá n-acmhainní airgeadais comhchoiteanna dírithe ar chuspóirí aeráide, cé gur bhain roinnt Ballstát úsáid as níos mó ná leath dá leithdháileadh chun beartas aeráide a mhaoiniú. Meastar go mbeidh thart ar 44% den chistiú a leithdháiltear ar an aeráid dírithe ar fhuinneamh in-athnuaite agus ar éifeachtúlacht fuinnimh, agus go mbeidh 34% dírithe ar shoghluaisteacht inbhuanaithe[75]. Faoi réir ghlacadh thograí ***REPowerEU*** ó Bhealtaine 2022 chun aghaidh a thabhairt ar na himpleachtaí fuinnimh a bhaineann le hionradh na Rúise ar an Úcráin, beidh an rogha ag na Ballstáit a bpleananna a nuashonrú agus tacaíocht a mhéadú don éifeachtúlacht fuinnimh agus don fhuinneamh in-athnuaite.

Déanfar 30% ar a laghad de spriocbhuiséad chlár **InvestEU**, ar spriocbhuiséad é dar luach EUR 372 bhilliún, d'infheistíocht bhreise thar an tréimhse 2021 -27 a leithdháileadh ar chuspóirí aeráide. Faoin Ionú beartais um Bonneagar Inbhuanaithe, ní mór 60% den mhaoiniú a chaitheamh ar an aeráid agus ar an gcomhshaol[76]. Úsáidfidh Banc Eorpach Infheistíochta, an Ciste Eorpach Infheistíochta agus bainc chomhpháirtíochta cur chun feidhme eile ráthaíochtaí InvestEU le haghaidh infheistíochtaí san earnáil phríobháideach i gcomhréir le rianú aeráide agus comhshaoil agus leis an treoir maidir le díonadh ó thaobh inbhuanaitheachta de atá forbartha ag an gCoimisiún.

Cumasaíonn taighde agus nuálaíocht an t-aistriú glas trí réitigh a thástáil agus a thaispeáint, agus trí nuálaíochtaí ceannródaíocha agus eolas a fhorbairt le haghaidh beartas atá bunaithe ar an bhfianaise eolaíoch is déanaí. Leis an gclár **Fís Eorpach**, caithfear 35%, ar a laghad, dá bhuiséad EUR 95.5 billiún ar thaighde agus ar nuálaíocht chun tacú le haistriú cothrom cóir, rud a chuirfidh ar chumas na saoránach páirt ghníomhach a ghlacadh san aistriú glas. Tá comhpháirtíochtaí nua á bhforbairt, ag méadú teicneolaíochtaí atá riachtanach do neodracht aeráide. Rinne Fís Eorpach beagnach EUR 4.2 billiún a infheistiú i ngníomhú ar son na haeráide faoi dheireadh 2021[77].

Tacaíonn **Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa**[78] agus an Ciste Comhtháthaithe leis na Ballstáit chun comhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach a chur chun cinn, agus an t-aistriú chuig neodracht aeráide agus tosaíochtaí AE eile á gcur chun cinn acu ag an am céanna. Tá Comhaontú Comhpháirtíochta ullmhaithe ag gach Ballstát, ina leagtar amach straitéis infheistíochta dá maoiniú beartais chomhtháthaithe do 2021-2027. Seachadfaidh na cistí EUR 78 billiún ar a laghad d'infheistíocht i ngníomhaíocht ar son na haeráide in t 2021-2027 (30% d'iomlán CFRE agus 37% de leithdháileadh buiséid iomlán an Chiste Comhtháthaithe). Tugann réamhshonraí ó dhréachtchláir agus ó chláir ghlactha le tuiscint go sáróidh cistí a leithdháiltear ar an aeráid an sprioc.

Fíor 12: Dáileadh an leithdháileadh aeráide as Cistí an bheartais chomhtháthaithe de réir réimse théamaí (réamhshonraí)

[75] Foinse: Scórchlár Téarnaimh agus Athléimneachta, Colún an aistrithe ghlais.

[76] https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme_en

[77] Réamhfhigiúirí.

[78] Beartas Comhtháthaithe 2021-2027 - Beartas Réigiúnach - An Coimisiún Eorpach (europa.eu)

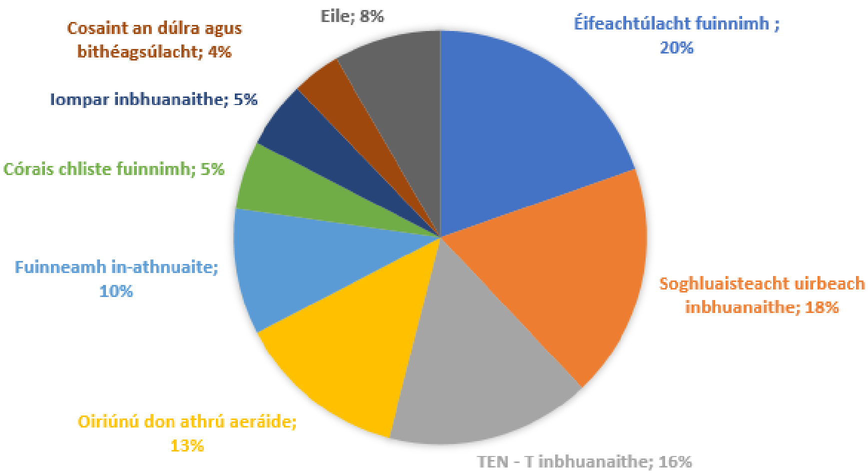

Tá ranníocaíocht EUR 19.2 billiún ag an g**Ciste um Aistriú Cóir ón Aontas** le haghaidh infheistíochta thar 2021-2027 i réigiúin ar fud na hEorpa is mó a ndéanfaidh an t-aistriú chuig neodracht aeráide difear dóibh i dtéarmaí an tionchair ar a struchtúr eacnamaíoch agus a n-éifeachtaí sóisialta. Tar éis bhunú an Chiste, tá na Ballstáit ag ullmhú pleananna críochacha um aistriú cóir (TJTPanna) anois, a ghlacfaidh an Coimisiún mar chuid de chláir bheartais chomhtháthaithe. Tá pleananna na Gréige, na Cipire, na hOstaire, na Réine Thuaidh Thiar agus na Sualainne formheasta.

Tacaíonn **Ciste Sóisialta na hEorpa,** CSE+**,** le fostaíocht agus le hinfheistíochtaí i gcaipiteal daonna. Faoi lár mhí Mheán Fómhair, glacadh thart ar aon trian de chláir CSE+ don tréimhse 2021-2027. Tá idirbheartaíochtaí ar siúl i gcónaí; táthar ag súil go nglacfar gach clár de chuid CSE+ faoi dheireadh na bliana. Chun tacú le cruthú poist ghlais agus le scileanna agus cáilíochtaí a oiriúnú don aistriú chuig geilleagar atá neodrach ó thaobh na haeráide de, tá sé beartaithe ag na Ballstáit cineálacha nua oiliúna, curaclam, printíseachta agus múnla gnó a fhorbairt, amhail fiontraíocht shóisialta.

Lean an **Ionstraim um Thacaíocht Theicniúil** de thacaíocht theicniúil shaincheaptha a chur ar fáil do na Ballstáit chun athchóirithe a cheapadh agus a chur chun feidhme do thosaíochtaí an Chomhaontaithe Ghlais san Eoraip. Fuair 17 mBallstát[79] tacaíocht tríd an nglao tiomnaithe breise REPowerEU chunathchóirithe agus infheistíochtaí oiriúnacha a shainaithint chun deireadh a chur le spleáchas ar bhreoslaí iontaise na Rúise de réir a chéile.

Is é an **clár LIFE** ionstraim maoinithe an Aontais don gcomhghaol agus do ghníomh aeráide. In 2021, bronnadh níos mó ná EUR 290 milliún ar 132 thionscadal, lena n-áirítear tionscadail i réimsí amhail feirmeoireacht atá neodrach ó thaobh na haeráide de, athchóiriú portaigh, téarnamh teasa i ndéantúsaíocht iarainn agus cruach agus oiriúnú foraoisí agus bonneagar don aeráid. Beidh thart ar EUR 755 mhilliún ann do thionscadail aeráide agus comhshaoil in 2022, lena n-áirítear aistriú fuinnimh ghlain. I mí an Mheithimh, chuaigh an Úcráin isteach i gclár LIFE agus d'fhéadfadh tacaíocht saoil a bheith aici chun cuidiú lena timpeallacht a athbhunú tar éis an scrios a rinneadh ó ionradh na Rúise.

[79] BE, CZ, EE, IE, EL, ES, FI, HR, IT, CY, HU, PL, PT, SI agus SK.

GNÍOMHÚ AR SON NA hAERÁIDE

Agus sinn ag críochnú an chéad timthrialla cúig bliana de Chomhaontú Pháras, tá dianmhalartuithe idirnáisiúnta, táirgiúla déanta le bliain anuas, go háirithe ag cruinnithe na nAirí ar Ghníomhú ar son na hAeráide arna dtionól ag an Aontas, an tSín agus Ceanada, Idirphlé Aeráide Petersberg, Cruinniú Mullaigh G20 na Róimhe, agus comhdháil na Náisiún Aontaithe maidir leis an athrú aeráide i nGlaschú (COP26).

Ag teacht sna sála ar sheasamh an Aontais, tá gealltanas tugtha ag beagnach gach mórgheilleagar astaíochtaí gás ceaptha teasa glan-nialasacha a bhaint amach faoi lár an chéid nó gar dó. Mhéadaigh go leor díobh a spriocanna astaíochtaí 2030 (ranníocaíochtaí arna gcinneadh go náisiúnta) go suntasach, rud a chruthaíonn go bhfuil Comhaontú Pháras ag obair, agus go bhfuil an tAontas Eorpach ag spreagadh tíortha eile chun dlús a chur leis an ngníomh. Mar sin féin, faoi na beartais agus faoi na bearta náisiúnta reatha, níl an domhan ar an mbóthar ceart chun sprioc teochta Chomhaontú Pháras a bhaint amach. Má chomhlíonann tíortha a ngealltanais nua go léir, d'fhéadfadh go seachnóidh an domhan roinnt drochthionchar aeráide, ach beidh an téamh fós níos mó ná 1.5°C faoi dheireadh an chéid.

Coinníonn an tAontas agus na Ballstáit orthu ag ardú feasachta ar na deiseanna a eascraíonn as an trasdul glas agus ar na hiarmhairtí a bheidh ar ghníomh moillithe. Tá an tAontas ag spreagadh comhpháirtithe idirnáisiúnta agus ag cabhrú leo chun freagairtí níos láidre agus níos seasmhaí a thabhairt do bhagairt an athrú aeráide atá orainn go léir.

Is é an tAontas agus a Bhallstáit an soláthraí is mó maoinithe phoiblí don aeráid ar domhan; tugadh gealltanas EUR 23.4 billiún in 2020 go laghdófaí astaíochtaí agus go gcuirfí le seasmhacht éifeachtaí an athraithe aeráide i dtíortha i mbéal forbartha, lena n-áirítear gealladh EUR 5.2 billiún ar leibhéal an Aontais (buiséad an Aontais, an Ciste Eorpach Forbraíochta agus an Banc Eorpach Infheistíochta). Tá maoiniú poiblí agus athchóirithe rialála ag cur le leas a bhaint as caipiteal agus infheistíocht phríobháideach a mhéadú a theastaíonn chun go gcuirfidh creatchláir an Aontais um thaighde agus um nuálaíocht aistrithe go mór le measúnuithe domhanda agus le gníomhaíocht dhomhanda ar son na haeráide, agus tá an tAontas i measc na bpríomhmhaoinitheoirí den bhonn fianaise atá mar bhonn faoi thuarascálacha an Phainéil Idir-Rialtasaigh ar an Athrú Aeráide[80].

I measc na dtionscnamh nua a raibh an tAontas Eorpach chun tosaigh orthu le bliain anuas tá an Chomhpháirtíocht um Aistriú Fuinnimh Cothrom dar luach USD 8.5 billiún, idir an Afraic Theas agus grúpa deontóirí, an Gealltanas Domhanda Meatáin a sheol na hUachtaráin von der Leyen agus Biden agus a bhfuil breis agus 100 tír páirteach ann go dtí seo, Comhghuaillíocht Ghlas idir an tAontas Eorpach agus an tSeapáin, agus cinneadh Cheannairí G20 deireadh a chur le maoiniú poiblí idirnáisiúnta do ghiniúint cumhachta guail gan deireadh.

[80] Bonn eolais a thabhairt do ghníomhú ar son na haeráide ar fud an domhain: Rannchuidiú na gCreatchlár (FP7 agus H2020) leis an mbonn eolais faoi thuarascálacha IPCC a rinneadh déanaí, bunaithe ar shonraí atá ar fáil go hoscailte.